

4.

A művészetoktatás és testnevelés szükségessége

2010.

11.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2010. NOVEMBER • 11. SZÁM

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

ISSN 2065-9725

ÁRA 3,5 LEI

MENTOR DÍJ A TEHETSÉGEK GONDOZÓINAK

Keressük azt az áldozatkész, lelkes tanárt, edzőt, pedagógust, aki a háttérből segíti tanítványai első lépéseit, és akinek figyelme, áldozatos munkája nagyban hozzájárul egy-egy fiatal tehetség képességeinek felfedezéséhez, kibontakozásához.

Ha ismer ilyen nevelőt, szakembert, jelölje a tehetséggondozásért járó **Mentor díjra**, hogy munkájáért elismerésben részesíthessük!

A **Mentor díj** erkölcsi és anyagi elismerés.

További információk a www.pentrucomunitate.ro és a www.molromania.ro honlapokon találhatók.

MOL

Élő történelemóra a Hargita megyei iskolákban 1956-ról

Párbeszéd a zsarnokságról

Élő történelemóra keretében szeretné megismertetni az 1956-os forradalom és szabadságharc eszméjét, a kommunista elnyomás korszakát, valamint a volt politikai foglyok személyes élményeit a diákokkal a Hargita megyei főtanfelügyelőség kezdeményezte rendezvénysorozat. Ferencz Salamon Alpár főtanfelügyelő történelemtanárként már négy évvel ezelőtt megszervezte a csíkszeredai József Attila Általános Iskolában, hogy a diákok találkozhassanak a volt politikai foglyokkal, az '56-os erdélyi események elítélteivel, és kérdéseket intézhessenek hozzájuk. Így a fiatalok mintegy „élő” kapcsolatba kerülhetnek a korszakkal, amelyet manapság legtöbbször csak írott szövegből, tankönyvekből, esetleg dokumentumfilmekből ismerhetnek meg.

„A tudásnak nem a tanterem az egyedüli helyszíne”

A főtanfelügyelő azt javasolta a megye pedagógusainak, biztosítsanak teret, adjanak lehetőséget diákjaik számára, hogy azok az élő történelem segítségével nyerhessenek betekintést az '56-os eseményekbe, azok személyes vonatkozásaiba. „1956-ot nekünk, pedagógusoknak a szülőkkel közösen kell a gyerekek tudatába, szabadságvágyába nevelnünk, úgy, ahogy azt 1848-cal kapcsolatosan tettük és tesszük a történelemórákon, magyarórákon. Az '56-osok szabadságvágya példaértékű kell legyen számunkra, ennek a megemlékező piros betűs napnak/időszaknak célja a megemlékezés is, de az élő történelem meghallgatása azok tolmácsolásában, akik ebben részt vettek, akiknek szabadságvágya feltört egy olyan világban, amely azt elnyomni akarta” – fogalmazott Ferencz Salamon Alpár a pedagógusokhoz intézett felhívásában. Kérdésünkre kifejtette, a történelemórák száma nem teszi lehetővé, hogy méltóképpen megemlékezhessenek az iskolában '56-ról, illetve részletesen feleleveníthessék a korszakot. „Ahogy a tanintézmények megszervezik a március 15-i, október 6-i megemlékezéseket, ugyanúgy október 23-át

„1956-ot nekünk, pedagógusoknak a szülőkkel közösen kell a gyerekek tudatába, szabadságvágyába nevelnünk, úgy, ahogy azt 1848-cal kapcsolatosan tettük és tesszük a történelemórákon, magyarórákon.”

is be kell vonni az ünnepek sorába, hiszen a forradalom és szabadságharc eszméjének méltó helye van az oktatásban és a köztudatban egyaránt” – vélekedett. Azt is kifejtette, hiánypótlónak tekinti az 1956-os erdélyi eseményeknek és következményeiknek felelevenítésére irányuló kezdeményezést, és az erdélyi eseményeket megörökítő honlap, virtuális adatbázis létrehozását tervezi. Ezen a honlapon megtalálhatók lesznek az erdélyi '56-os elítéltekkel, az események

- Az élő történelemóra az 1956-os forradalom és szabadságharc eszméjét, a kommunista elnyomás korszakát ismerteti meg a diákokkal

érintettjeivel készült beszélgetések, dokumentumok is. „A tudásnak nem egyedüli helyszíne a tanterem, élővé kell tenni a történelem tanítását is, akár azáltal, hogy a volt politikai foglyokkal beszélgethetnek személyesen a diákok” – hívta fel a figyelmet a főtanfelügyelő.

A Szoboszlai Aladár per elítélteinek vallomása

A forradalom és szabadságharc 54. évfordulója apropóján október 22-én, péntek reggel tartottak élő történelemórát a csíkszeredai Kós Károly Építészeti Szakközépiskolában. A volt politikai foglyok közül többeket is meghívtak Hargita megyei iskolákba, hogy a diákoknak saját élményeiről beszéljenek, illetve a kérdésekre válaszolhassanak. Orbán Péter, a Szoboszlai Aladár óbébi római katolikus plébánosról elnevezett per egyik elítélte 52 év távlatából mesélt a forradalom utáni eseményekről, bebörtönzéséről, meghurcoltatásáról a 9. osztályosoknak, akik a történelem tankönyvből alig tanulhatnak valamit a forradalomról. „A tantervben csak érintőlegesen említik az 1956-os forradalmat, néhány mondatban” – magyarázta Molnár Levente, az iskola történelemtanára. Orbán Péter a diákoknak kifejtette, hogyan került bele édesapjával és testvérével együtt egy kommunizmusellenes szervezetbe, amely egész Erdélyt behálózta,

• **Orbán Péter volt politikai fogoly, a Szoboszlai-per egyik elítélte**

és amellyel meg akarták buktatni a diktatúrát. „1957-ben több mint kétszázunkat tartóztattak le, mert a szervezethez tartoztunk” – mondta el. Többüket halálra ítélték, másokat életfogytiglani börtönbüntetésre, őt 25 évi fogságra. A 9. osztályosok főként arra voltak kíváncsiak, hogyan történt egy-egy letartóztatás, házkutatás, vagy milyenek voltak a börtönök. „Amikor betettek egy cellába, sötét volt, nem láttam semmit, de ismerős köhögést hallottam: az édesapámé volt” – hangzott el az élő történelemórán. Ferencz S. Alpár, Hargita megye főtanfelügyelője szerint az élő történelemóra a leghatékonyabb módszer a múlt megismerésére. „Amikor először meghívtam történelemtanárként Orbán úrkat, rendkívül nagy sikernek örvendett a kezdeményezés a diákok körében” – mondta a főtanfelügyelő. Hozzátette, ha az idegen nyelvről elmondható, hogy legjobban saját környezetében tanulható, akkor „a történelem szempontjából így a leghasznosabb, hogy felhasználják a rendelkezésre álló élő történelmet” – fogalmazott.

„**Ha mi eltűnünk, akkor is éljen tovább '56 szellemisége'**

„Mi, közelebb már a százhoz, mint az ötvenhez, azt szeretnénk, hogy '56 szelleme megmaradjon, akkor is, ha mi eltűnünk, és akadjanak olyan fiatalok, akik tudják még, mit jelentett a forradalom. Értsék meg és adják tovább '56 szellemiségét, az események jelentőségét” – mondta el kérdésünkre Szilágyi Árpád, a Volt Politikai Foglyok Hargita Megyei Szövetségének elnöke. Szilágyi, akit a Bolyai Egyetem negyedéves földrajz-geológia szakos hallgatójaként előbb 20, majd 22 évi börtönrre ítélték hazaárulás vádjával, hétévnyi börtönbüntetést töltött le. Mint kifejtette, több ízben is meghívták már iskolákba, hogy megossza élményeit a diákokkal. Tapasztalatai szerint a diákok többsége nem sokat tud '56-ról, kivéve azokat, akiknek a családjában valaki érintettje, résztvevője volt a forradalomnak. „Azért is fontosnak tartjuk ezeket a találkozásokat, mert a történelemoktatás nem fektet elég hangsúlyt az eseményekre.

Szeretnénk, ha a diákok a velünk való találkozón keresztül ízelítőt kapnának abból, mit is jelentett '56” – fejtette ki az elnök. Hasonlóképpen vélekedik az élő történelemóráról Orbán Péter is, aki 19 éves volt 1956-ban. „Bosszantott a kommunista rendszer zsarnoksága, és ez elől próbáltunk menekülni. Szeretném, ha a mai fiatalok is betekintést nyerhetnének abba a korszakba, ha a velünk való találkozás és beszélgetés révén közelebb kerülhetnének mindahhoz, amit 1956 jelentett és jelent” – fejtette ki. A kolozsvári táblabíróság idén májusban felmentette az 1958-as Szoboszlai-per 57 elítélte. Az egykori katonai törvényszék által hazaárulással vádolt Szoboszlai Aladárt és további kilenc társát – köztük Orbán Péter édesapját – kivégezték, a többiek börtönbüntetésre ítélték. Orbán Péter hét évet töltött a temesvári, aradi, zsilávi, galaci és marosvásárhelyi börtönökben a rászabott huszonötből.

„**Hetedikben talán még túl korai beszélni '56-ról'**

Orbán Zsolt, a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium történelemtanára kérdésünkre kifejtette, a tanterv szerint 7. osztályban tanulhatnak a diákok '56-ról a magyarságtörténet tantárgy keretében. „Talán még nem elég érettek ebben az életkorban a gyerekek, hogy megérthessék a kommunizmust. Középiskolában lenne érdemes többet tanítani erről, a tananyagban viszont csak a román kommunizmus szerepel. Tanárfüggő, hogy az '56-os eseményeket miként lehet belevinni az anyagba, de leleményességgel áthidalható a hiány” – fejtette ki Orbán Zsolt. Véleménye szerint abban, hogy a diákok mennyire tájékozottak, sok múlik a családon is. Mint mondta, a mostani általános és középiskolásoknak talán szerencséjük van ebből a szempontból, hiszen a szüleik, nagyszüleik valamilyen mértékben átél-

„Amikor betettek egy cellába, sötét volt, nem láttam semmit, de ismerős köhögést hallottam: az édesapámé volt” – hangzott el az élő történelemórán.

ték a kommunizmust, ilyen kontextusban pedig a gyerekek döntő többsége tud már egyet-mást. Ugyanakkor üdvözlendő a kezdeményezés, hiszen a volt elítéltekkel való személyes találkozásnak jóval nagyobb a vonzereje, mint az „egyszerű” történelemórának. „A tapasztalat azt mutatja, hogy a diákok lelkesednek az ilyen beszélgetésekért, rengeteg kérdést tesznek fel, és minél többet meg akarnak tudni a korszakról. A szubjektív beszámoló pedig nemcsak határos, hanem meghatározó is, ezen kívül hozzásegíti őket ahhoz, hogy könnyebben, szívesebben tanuljanak” – vélekedett a történelemtanár.

FORRÓ GYÖNGYVÉR

KISS JUDIT

Az igazi történelemóra

Emlékszem, a történelem szakon módszertani vizsgánk is volt, s tanáraink kicsit furcsán nézegették papírra vetett elképzeléseimet. A tervezetem szerint ugyanis az iskolásokat a szokásosnál jóval gyakrabban vittem volna el olyan helyekre, ahol a történelem a szó igazi értelmében kézzel tapintható; ahe-

„A tervezetem szerint ugyanis az iskolásokat a szokásosnál jóval gyakrabban vittem volna el olyan helyekre, ahol a történelem a szó igazi értelmében kézzel tapintható; ahelyett, hogy órákon tömném a fejüket mindenféle nevekkal, helyszínekkel és adatokkal.”

lyett, hogy órákon tömném a fejüket mindenféle nevekkal, helyszínekkel és adatokkal, amelyeket a következő órán – miként egy számítógép – gombnyomásra kötelesek felmondani.

Elméletem valószínűsíthetően helyes voltát akkor láttam beigazolódni, amikor egyszer az egyik középiskolába voltam hivatalos az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc kitörése évfordulóján. Hogy többed-magammal, köztük gyakorló tanárokkal és volt politikai meghurcoltakkal – akiket a forradalom szele s a megtorlás ökle megcsapott – mesélném a forradalomról, annak erdélyi vonatkozásairól, a szörnyű megtorlásról. Tizenegyedikes és végzős diákok ültek velünk szemben, lazán, de fegyelmezetten – fegyelmezetten, de lazán, ahogy kell, figyeltek, figyeltek, türelmesen és illedelmesen hallgatták az előadókat, én pedig a fiatalok arcáról próbáltam leolvasni, hogy kit mennyire érdekel a dolog. Remélem, nem tévedek, ha most is – évek távlatából – úgy érzékelem, hogy az '56-os forradalommal és szabadságharccal kapcsolatosan elhangzottak az átlagosnál talán csak egy árnyalatnyival keltették fel jobban az érdeklődésüket. Aztán, mint a téma egyik bűvárlója, s mint aki a forradalom erdélyi vonatkozásairól ezt-azt összegereblyélt – szót

kaptam. Hirtelenjében nem tudtam, mit tehetnék hozzá az előttem elhangzottakhoz. Ha ismétlésekbe bocsátkozom, beleunnak, és akkor az egész annyit ér, mint a falra hányt borsó. Ha poénosra fogom, rosszul teszem, mert bagatellizálom ama idők nagyszerűségét vagy éppenséggel tragikumát. S akkor leesett a tantusz: ezeknek az 1990 után született drága gyermekeknek mindenről beszéltek már az előttem szólók, hogy Rákosi és az ő sztálinista, azaz ultradiktatórikus vezetése, hogy szolidaritási tüntetés a lengyelekkel, hogy Poznan, hogy budai Bem-szobor, aztán Nagy Imre, Maléter Pál, szovjet tankok és a forradalom oldalára áttért magyar honvédek, aztán ÁVH, pesti srácok. Aztán erdélyi srácok és Szekuritáé, Szamosújvár, Jilava, Duna-delta, egyebek. Egyedül arról nem esett szó, hogy mindez miért történt, mert miért lázongtak a magyar írók, mert miért voltak a Petőfi körbeli viták, miért fogott fegyvert a magyarság színe-java, s mindezek a történések miért vetettek nálunk, Erdélyben, Romániában is hullámokat. Ezt az úgymond: háttérrel nem véltem leolvasni az arcokról. És akkor azt láttam mondani: mit szólnátok ahhoz, hogy ha csak jegyre lehetne kapni kenyeret? És a szalámit, a finom húst is csak adagra adnák? És ha nem lehetne kapni hamburgert, kólát, benzint? És mit szólnátok ahhoz, ha megszabnák,

„Egyedül arról nem esett szó, hogy mindez miért történt, mert miért lázongtak a magyar írók, mert miért voltak a Petőfi körbeli viták, miért fogott fegyvert a magyarság színe-java, s mindezek a történések miért vetettek nálunk, Erdélyben, Romániában is hullámokat.”

hogy iskolába csak egyenruhába és szabványfrizurával szabad járni? És ahhoz mit szólnátok, hogy ha nem szabadna március 15-én elénekelni a magyar és a székely himnusz, és a kokárdát viselőket behurcolnák a

rendőrségre, megvernék, és börtönbe csuknák? És ahhoz mit szólnátok, ha nem azt olvashatnátok, amit éppen szívetek kíván, mert előre megszabnák, hogy mit szabad és mit nem? A hátsó padokban is megszűnt a mocorgás. És akkor valaki félhangosan megjegyezte, hogy: „Az elég szar lenne...” Na, ugye.

A történelem kézzelfogható voltát magam is akkor értettem meg igazán, amikor vagy tizenöt éve a felsőórakosi Pető Pál Miklós bácsi olyan három és fél órán keresztül mesélt nekem és magnómnak a második világháború harctéri, majd fogságbeli eseményeiről, s arról, hogy amikor évek múl-

„Fogalmam sem volt, hogy miről lehet szó, aztán addig mind motyogott és szöszmötölt és zörgette az almárium fiókjait, amíg mosolyogva felkiáltott: »Megvan, itt van, magának adom, emlékke, mert én evvel annyi keserű levest megettem, hogy az nekem két életre is elég volt...«”

tán hazakerült, s már rég itthon volt, a postás elhozta neki a vöröskereszt hivatalos értesítését, miszerint Pető Pál Miklós a fogolytáborban elhunyt... Miközben kuncogott a dolgon, egyre mondogatta, hogy hova tette, hova is tehetné. Fogalmam sem volt, hogy miről lehet szó, aztán addig mind motyogott és szöszmötölt és zörgette az almárium fiókjait, amíg mosolyogva felkiáltott: „Megvan, itt van, magának adom, emlékke, mert én evvel annyi keserű levest megettem, hogy az nekem két életre is elég volt...” És kezembe nyomta az arhangelszki hadifogolytábor udvarán talált evőkanalat, amelyhez alumíniumból illesztett nyelet.

BENKŐ LEVENTE

Beszélgetés László Laura székelykeresztúri iskolapszichológussal

A művészetoktatás és a testnevelés szerepe a lelki fejlődésben

– A romániai oktatási rendszerben meglehetősen háttérbe szorul a művészeti oktatás és a testnevelés, holott már a görögök is tudták, hogy csak akkor lehet szellemileg és lelkileg is egészséges felnőttet nevelni a gyerekből, ha a fizikumát, művészi érzékét is megfelelően fejlesztjük. A művészetekkel is hasonló a helyzet: képzőművészeti és zenei oktatásra nem fektet elég hangsúlyt a mai oktatási rendszer. Hogyan vélekedik a pszichológus, lelki vonatkozásban miért (lenne) fontos a művészeti oktatás, illetve a testedzés a gyerekek számára?

– Valóban hiányossága az oktatási rendszernek, hogy a lexikális tudás gyarapítására, a szellemi képességek fejlesztésére helyez nagyobb hangsúlyt, és a testmozgást, a művészeti oktatást, az érzelmi oldal fejlesztését pedig háttérbe szorítja. Azt hiszem, nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy

• **László Laura: „Fontos beszélni arról is, hogy a mozgás fejlődése összefügg az értelmi képességek fejlődésével.”**

ennyire fontos a fejlődő gyermek számára a mozgás, a játék. Tapasztalatból tudjuk, hogy minél kisebb a gyermek, annál nagyobb a mozgásigénye. És ez nem véletlenül van így, hiszen a gyermeknek szüksége van a mozgásra: ezáltal megismeri saját testét, megtanulja saját határait, fejlődnek képességei, szabályokat sajátít el, megtanulja összpontosítani a figyelmét. A mozgásos tevékenységekben elért sikerek, eredmények pedig nem utolsósorban az önbecsülés növeléséhez járulnak hozzá. Az iskolai sportolás arra is ke- zt teremt, hogy a gyermekek megtanulják elviselni a kudarcot, legyőzni félelmüket. Fontos beszélni arról is, hogy a mozgás fejlődése összefügg az értelmi képességek fejlődésével – a megfelelő mozgásfejlesztés hozzájárulhat ahhoz, hogy megelőzzük a tanulási zavarok kialakulását, az iskolai kudarccokat.

– És mi a helyzet a művészeti oktatás vonatkozásában?

– Úgy gondolom, hogy az iskolai művészeti nevelésnek ket- tős célja van: egyrészt keretet teremt a gyermekek számára a művészi önkifejezésre, fantáziájuknak, kreativitásuknak kibontakozására, másrészt pedig a gyermekből „kultúrafo- gyasztót”, „művészetbefogadót” farag. A művészet ugyanak- kor egyfajta kommunikációs csatornának tekinthető, rajta keresztül kifejezhetőek az érzelmek, segítségével önmagunk- ról tudunk információkat közvetíteni. A rajzórák például jó alkalmat teremtenek arra, hogy a gyermekek képekben fe- jezzék ki élményeiket, érzelmeiket, gondolataikat. Ezáltal a személyiség mélyebb rétegeiből kerül felszínre „valami”, amit szavakban talán nehéz lenne kifejezni, viszont a képek alkal- masak annak közvetítésére. Azért is könnyebb például képek- ben gondolkodni, képekben fejezni ki magunkat, mert a képi nyelvvel már azelőtt rendelkezünk, hogy beszélni tudtunk volna. (Sőt, az éjszakai álmaink többsége is képi formában jelenik meg előttünk.) A belső, a mélyből jövő információ a rajzban történő kifejezés révén kezelhetőbbé válik, mintegy megszelídül, ezáltal érzelmi töltete is csökken. Ugyanakkor a képzőművészeti foglalkozások révén alakítható a gyermekek ízlésvilága is. A műalkotások megtekintése, elemzése segíti az esztétikai érzék alakulását, hozzájárul ahhoz, hogy a szép- ségre, az igényességre törekedjenek, harmóniát keressenek és teremtsenek maguk körül, és tudják megkülönböztetni az értéket a giccsztől. Manapság különösen szükség van erre, elég, ha csak a televízióból felénk áradó – nem mindig értéket közvetítő – kínálatot nézzük. Elengedhetetlen a válogatás, a szűrés, ehhez viszont az értékek, az ízlés mentén történő be- szélgetések elengedhetetlenek. Ugyanakkor, hasonlóan a raj- zokhoz/képekhez, a zene is képes arra, hogy általa érzelme- ket fejezzenek ki, osszanak meg másokkal. A közös éneklés révén pedig az összetartozás érzése erősödhet bennük. Sajnos, glo- balizálódó világunkban egyre kevesebb lehetősége adódik a gyermekeknek arra, hogy saját kultúrájuk dalaival ismerked- hessenek, amit pedig fontosnak tartok: nemcsak a közössé- günk hagyományainak ápolása, hanem a gyermek harmoni- kus fejlődése szempontjából is.

László Laura Székelykeresztúron, az Orbán Balázs Gimnáziumban érettségizett, a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetemen szerzett pszichológusi diplomát, 2008-ban pedig iskolapszichológiából mesterizett. Régi iskolájában dolgozik iskolapszichológusként. Többször kapcsolódott be felnőttképzésekbe: előadóként részt vett a Bolyai Nyári Akadémián, a *Tanácsadás és tájékoztatás* képzés keretében ismertette a pedagógusokkal az osztálynevelői tantervet. Harmadik éve tagja az Udvarhelyszéki Fiatal Pedagógusok Fóruma szervezőcsapatának.

– A gyerekek általában túlterheltek, hatalmas tantervekkel, rengeteg tanulnivalóval kénytelenek megbirkózni – a tanulás során pedig legtöbbször a lexikális tudásuk bővítését tekinti a legfontosabbnak az oktatási rendszer, az információk átadását, illetve „visszakérését” helyezi előtérbe. Mit tanácsol a pszichológus a szülőknek, pedagógusoknak, illetve a gyerekeknek: hogyan lehet oly módon alakítani a gyerekek iskolai mindennapjait, egyensúlyozni a fontos és kevésbé fontos követelmények között, hogy a diák programjába beleférjen a művészetekkel, sportolással töltött idő is?

– A kérdésben már részben benne a megoldás kulcsa: egyensúlyozni a fontos és kevésbé fontos követelmények között. Sok statisztikai adat, felmérés számol be arról, hogy a gyermekek tudása és készségei nagyon alacsony színvonalúak, pontosan a túlterheltség miatt. A tananyag mennyisége miatt a gyermekeknek nem marad idejük begyakorolni a tanultakat, az alapvető készségek elegendő gyakorlás hiányában pedig nem automatizálódnak. Ez úgy orvosolható, hogy a tanulást időnként „pihentetjük”, a gyakorlás folyamatába másféle tevékenységet is bekezelünk – ilyen tevékenység lehet a játék, a sport vagy éppen a művészetek. Úgy gondolom, mind a művészetekkel, mind a sportolással töltött időnek megvan a maga létjogosultsága a gyermekek életében. Ahhoz viszont, hogy ezek a tevékenységek valóban az ő javukat szolgálják, fontos, hogy a gyermeknek legyen döntési szabadsága. A rajzolás például akkor fogja az önkifejezés eszközét vagy éppen a kapcsolódás lehetőségét jelenteni a gyermek számára, ha megadatik neki, hogy saját belső világát, az őt foglalkoztató dolgokat jelenítse meg. A hangszeren való játszás is lehet kikapcsolódási lehetőség, viszont ha ezt a gyermek délutáni különórán tanulja, és ezáltal kevesebb ideje marad játszani, akkor kérdés, hogy erre van-e szükség? Mérlegelni kell azt is, van-e akkora hozadéka, ami indokolja a ráfordított energiát? A sport mellett nagyon fontos szerepet tulajdonítok a szabad játéknak is, és arra buzdítom a szülőket, hogy segítsék hozzá gyermeküket a kötetlen játék lehetőségéhez, élményéhez.

– És épp a játék, amely a kisiskolás – és nemcsak a kisiskolás, de a nagyobb – gyerek életének is egyik legfontosabb alkotóeleme, sok esetben meglehetősen kiszorul az iskolai életből – leszámítva a szüneteket, a tornaórát, illetve azokat az órákat, ahol a tanári kreativitásnak köszönhetően játékos formában tanulhat meg dolgokat, sajátíthat el ismereteket a diák. Mit gondol a pszichológus, van-e létjogosultsága annak, hogy játékosabbá kell tenni az információátadást, a tanítást? És ha igen, hogyan, miként lehet ezt a tanórákon megvalósítani?

– A gyermek számára a játék az egyik legfejlesztőbb tevékenység, rengeteg mindent tanul meg a játékok során – és itt elsősorban a szabad játékokra gondolok, nem a fejlesztő vagy irányított játékokra. Kisiskoláskorban – az életkori sajátosságokból adódóan – nagyon fontos az élményszerű tapasztalatszerzés, a játékos információszerzés. Lehetőség szerint a tanórákon is ezt kell bátorítani, támogatni. Sok gyakorlat- és játékgyűjtemény áll tanári eszköztárként a pedagógusok rendelkezésére, ezeket lehet böngészni, belőlük ötleteket nyerni egy-egy tanóra színesebbé tételéhez. Érdemes azonban úgy válogatni a gyakorlatokat, játékokat, hogy az megfeleljen a pedagógus személyiségének – ne vigyen be olyan játékot, amitől idegenkedik vagy amit nem ismer eléggé. Az első osztályosok például még nagyon

Foto • SÜTŐ ZSOLT

• „A mozgásos tevékenységekben elért sikerek, eredmények pedig nem utolsósorban az önbizalom növeléséhez járulnak hozzá.”

igénylik a szabad játékot is – erre leginkább szünetek során nyílik lehetőségük. A tanórákon megvalósítható játékok közül a kisiskolások előnyben részesítik a mozgásos játékokat és a szerepjátékokat. Az elemi tagozat felső szintjén a csapatjátékok hódítanak teret, a diákok már összetettebb feladatok végrehajtására is képesek.

– Miben segíthet a szülő a diáknak, hogy enyhítse a gyerek kudarcélményeit, ha az úgy érzi, nem tud eléggé megfelelni az iskolai elvárásoknak? Használható-e – és ha igen, miképpen – a sport, a zene, a művészet és a játék egyfajta terápiaként ebben az esetben, illetve minden olyan esetben, amikor a gyerek lelki válságba kerül?

– Az iskolai elvárásoknak megfelelni nem tudó diákok esetében a sport, a zene, a művészet két módon jelenthet enyhülést: a tanulmányi előmenetelében kevés sikert elérő diák ezeken a területeken érhet el olyan eredményeket, amely kapcsán sikerélményhez juthat és számíthat a közösség elismerésére, másrészt pedig egyfajta mentsvárat is jelenthet ez, oly módon, hogy a diák az alkotás öngyógyító erejét használja fel az iskolai kudarc élményének ellensúlyozására.

KISS JUDIT

Beszélgetés Gáspár Attila zilahi zenetanárral

„A muzsikával való ismerkedésnek minél zsengebb korban kell elkezdődnie”

– Őn „életre keltette” a Szilágyságban a citerajátékot, amely valamikor igen elterjedt népi hangszer volt a régióban. Mikor született meg első citerazenekara?

– Már 1976-ban elkezdtem a dobaiakkal citerázni. Falusi emberek voltak, többnyire építőtelepeken dolgoztak Zilahon, Váradon. Esténként a Zilahra ingázók hazamentek és a dobai iskolában találkoztunk minden csütörtök este. Az asszonyok énekeltek, a férfiak citeráztak. Rádió- és tévéfelvételek is születtek azokban az években – a Kolozsvári Rádiótól Porzsolt Viktor, majd Balla Zsófia járt ki vidékre. Miután 1986-ban a Kolozsvári Rádió magyar adása megszűnt, állítólag a teljes hanganyagukat elvitték Jilavára. Balla Zsófiának sikerült lemásolnia nekem egy olyan kazettát, amelyen rajta van két adásnak az anyaga, onnan tudjuk, miként szólt ez a zenekar 1982-ben. Tavalý ünnepeltük a zenekar harmincharmadik születésnapját – az ez alkalomból készült plakátra a „33 foga híja, mégis a babáját hívja” vicces népdalidézetet írta a tervező. A múlt évben a désházi falunapon, Szilágyperecsenben, Krasznán zenéltünk együtt.

– A citerazenekarok ma is élnek, sőt önnel köszönhetően megszorodtak...

– Igen, már 1980 körül megalakult a dobai gyerek citerazenekar is, amely részt vett a különböző iskolás vetélkedőkön, és nemigen volt vetélytársa. A generációk követték egymást, hiszen sokan már nem élnek az első dobai citerazenekarból, de azoknak a gyerekeik vagy unokáik ott vannak a mostaniban. Az egész megyében voltak előadásaink: Diószadon, Désházán, Szilágycseben, Zilahon, Krasznán. A Tövishátnak csaknem minden falujában megfordultunk. Eljutottunk Marosvásárhelyre, Szatmárra is. Népi elemekből összeállítottunk egy teljes farsangi előadást is a tövisháti gyűjtés anyagából, főnőházi jelenettel, az oda tartozó népdalokkal, népszokásokkal, a legények egymást ugrató, vicces játékaival, anekdotázással, népdalénekléssel.

– Jelenleg melyik a legifjabb generáció?

– 2006-ban Széman Rózsának, a Báthory István Alapítvány Játékkuckó játszoház vezetőjének felkérésére péntek délutánonként oktatni kezdtem a szilágysomlyói Szederinda citerazenekart. Ennek célja a Szilágyság zenei hagyományainak felelevenítése, megőrzése, ápolása volt. Első és második osztályosokkal kezdtem – ők most öt-hatodikosok –, illetve létrejött egy újabb, első-másodikosokból álló, Kis-Szederinda is. Szilágyperecsenben is indult egy csoportom.

– Melyek a legfontosabb lépések egy ilyen zenekar formálásában?

– Elsődleges a gyerekek zenei és műfajismeretének megalapozása. Fokozatosan egyre több műfajt tanítunk nekik: gyerekdalokat, népdalokat, hagyományos szilágysági köszöntőket. A citerázás mellett fokozatosan megtanulják a népdalokat tisztelni, elemezni – hány soros, hány részes és ütemes, hol modulál stb. Ismereteik tarsolyában már több tucat népdal, régi köszöntő és a különböző vallási ünnepekhez kapcsolódó ének szerepel. Repertoárjuk különlegességeinek számítanak a citerajátékkal kísért zsoltárok, dicsérek, amelyeket már több alkalommal bemutattak

erdélyi és magyarországi templomokban. Ezenkívül megismerkedtek a katolikus szentek életéből merítő névnap-i köszöntőkkel, históriás énekekkel, a Rákóczi-szabadságharc korából származó és 1848-as dalokkal is.

Számos környező település rendezvényein és a Romániai Magyar Dalos-szövetség által szervezett gyermekkari találkozókra adták és adják elő citerával kísért gyermek- és népdalaikat. Betlehemes és húsvéti játékokkal rendszeres résztvevői a Régiók Találkozója Fesztiválnak, a hagyományörző egyesületeket ötvöző Budavári Mézes Napoknak, a Kikelet ünnepnek, a debreceni nemzetközi Betlehemes találkozók-

zóknak. Többször felléptek az *Énekelj ifjúság, Kodály szellemében* kórustalálkozón is: repertoárjukban citerajátékkal kísért kórusművek is szerepelnek.

– Általában mikor javasolt elkezdni a gyerekek zenei oktatását?

– A zenével való ismerkedésnek minél zsengebb korban kell elkezdődnie: ha kisóvodásként, első, második korban nem énekeltetik a gyerekeket, akkor nem lesz, mire építeni. A kórusban megtanulnak egymásra figyelni, egymást kiegészíteni, átvenni a dallamot – mindezek olyan dolgok, amelyeknek zenei nevelésük szerves részét kell képezniük. Ha valakit gyerekkorában énekeltetnek, akkor könnyen fejlődik tovább, hiszen birtokában van egy egészséges zenei alapnak, amelyre ráépülnek a gyerekdalok, ezekre a könnyebb népdalok, aztán a bonyolultabbak, mint például a szilágyságiak. Utóbbiak nagyobb hangterjedelemben mozognak, mint más régiók népdalai, ugyanis mélyebb a legmélyebb, illetve magasabb a legmagasabb hang – ez az ambitus. Ezért egy kicsit nehezebbek, de következésképpen a szilágyságiak jobban is tudnak

„Ha kisóvodásként, első, második korban nem énekeltetik a gyerekeket, akkor nem lesz, mire építeni. A kórusban megtanulnak egymásra figyelni, egymást kiegészíteni, átvenni a dallamot – mindezek olyan dolgok, amelyeknek zenei nevelésük szerves részét kell képezniük.”

• **Gáspár Attila:** „A szilágyságiak jobban is tudnak énekelni a környező vidékek embereinél.”

énekelni a környező vidékek embereinél. Kezdetben minden csoportban vannak olyan gyerekek, aki többnyire csak mondják a szöveget, a ritmust sem tudják tartani, de olyan tanítványaim is voltak, akik mindemellett végül a zeneiskolában érettségiztek.

– *Pályafutása alatt gyermek-, ifjúsági és felnőttkórusokat szervezett és vezetett, többek között egy igen sikeres leánykórust is...*

Gáspár Attila 1949. május 31-én született Szilágyperecsenben. Középiskolai tanulmányait a kolozsvári Zene-művészeti Líceumban végezte, ahol kürtölni tanult, majd a kolozsvári Zeneakadémia diákja lett. 1972-ben a „hepehupás vén Szilágyság” szívében, Zilahon zenetanárként, énekkarszervezőként, karnagyként, illetve közművelődési tanácsosként kezdi kamatoztatni tudását. A zene szeretetét, az oktatás nemes hivatásának stafétáját gyermekeinek is átadta. Gáspár Attila immár négy évtizede tanít, nevel, fejleszti közösségének zenei műveltségét, továbbadva a zene műzsájának adományait, mindazt a lélekmesésítő szépséget, amely ennek a művészeti ágának sajátja.

– Zilahon először az 1-es számú Általános Iskolában szerveztem gyermekkórust, majd a zilahi tanítóképző zenetanáraként létrehoztam a Wesselényi Leánykört. 1989-ben olyannyira megfogyatkozott a pedagógusok száma Szilágyság megyében, hogy akadtak falvak, ahol mindössze érettségivel rendelkező emberek tanítottak. A magyar tannyelvű, pedagógiai képzés elindításakor bekapcsolódtam a zenei nevelésbe. Úgy vélem, olyan sikere nem volt az egész romániai magyar tanügy történetében semminek, mint ennek a néhány tanítóképzős évfolyamnak, amely Zilahon indult, válogatott, ügyes, jó hangú, jó eszű, erős zenei, irodalmi képességekkel rendelkező fiatalokkal. Az első évfolyamban 32 lány és egy

„Kezdőknek és haladóknak címzett gitáriskolát írtam és szerkesztettem, hogy zenei anyagot és segítséget nyújtsak e népszerű hangszer megszólaltatásához. Népdalválogatásaim a népdalok megismertetését célozzák.”

fiú volt, a nagyfalusi tanító fia. Ezekből az első tanítóképzős generációkból alakult a kivételesen jó hangzású, Wesselényi lánykórus. Magyar – és nem csak – partitúrákat tanultunk, de jellemzően a magyar népdalfeldolgozásokkal foglalkoztunk, hogy olyan ismereteket sajátítsanak el, amelyeket majd a maguk során ők is fel tudnak majd használni a tanításban. Amennyiben az 1–4. osztályos zenei tanításban ha nem hozzáértő a tanító vagy tanítónő, óvónő, a gyerekeknek nem lesz, mire hivatkozniuk. Népdalokat kellett nekik tanítani tehát – Almási István szilágysági magyar népzenei gyűjtését csaknem kívülről tudták. Elmaradhatatlan volt mindemellett a hangszeres oktatás, hogy ha meglátnak egy partitúrát, szépen tisztán tudják kislabizálni, így gitárt is tanítottunk nekik. A gitár gyorsan hozzáférhető, olcsón megvásárolható. A hegedűhöz, zongorához hosszabb zenei oktatás kell, nem lehet két-három év alatt heti fél órában megtanulni. Néha olyan olyannyira megszerettek és megtanultak gitározni, hogy jelenleg gitárt oktatnak. Ebben a kórusban olyan tanítványom is volt, aki kolozsvári operaénekes lett. Az énekkart, miután egy bizonyos repertoárt megtanult, ha szét akartad volna kergetni, akkor sem tudta volna.

– *Gitáriskola, szilágysági nótaválogatások, népdalgyűjtemények is fűződnek nevéhez...*

– Igen, kezdőknek és haladóknak címzett gitáriskolát írtam és szerkesztettem, hogy zenei anyagot és segítséget nyújtsak e népszerű hangszer megszólaltatásához. A népdalok megismertetését célozzák a *Vén Zilahra száll a lelkem*, a *Szilágysági gyerek vagyok*, a *Mint a rozmarin a jó földbe* cím alatt kiadott népdalválogatásaim, avagy az általam szerkesztett *Dalbimbó* gyermeklap 2009-es, összevont számában megjelent, a citerások oktatásában felhasználható gyermekdal- és népdalgyűjtemény. A színes szilágysági magyar népzene és népművészet csak úgy maradhat fenn, ha minél szélesebb körben ismerik és ápolják azt.

ZAY ÉVA

„Ezt a pluszt máshol nem kaphatnánk meg” – művészeti oktatás Sepsiszentgyörgyön

A Plugor Sándor Művészeti Líceum 11. osztályos diákjait kérdeztük, mi a véleményük a művészeti oktatásról, a művész és művészet szerepéről.

Sepsiszentgyörgyön minden „művészléleknek” lehetősége van elsőtől tizenkettedik osztályig a Plugor Sándor Művészeti Líceumban tanulmányozni a művészet végtelen birodalmát. A líceum drámatagozatos diákjaként vallom, hogy szükség van művészeti oktatásra, mert azt a fajta

pluszt, amit ezáltal nyerünk, más módon nem, vagy csak nagyon nehezen kaphatjuk meg. Ez a plusz a lelki szabadság, amit az elmúlt két év hatására egyre inkább érzek magamban. Ennek a szabadságnak pedig nem abban kell megnyilvánulnia, hogy kétméteres sálakat hordunk... Két év alatt megtanultam, hogy a lelki szabadság jelentése nem más, mint úgy szabadnak lenni, hogy közben tudjuk, hol a határ. Nagyon sok esetben nyilvánul meg a szabadság rossz értelmezése, gyakran beindulnak az állati ösztönök. Azt hiszem, a legfontosabb, hogy megtanuljuk irányítani ezeket. Ebben segíthet a művészeti oktatás, amennyiben akadnak olyan tanulni vágyó fiatalok, akik képesek és meg is akarják érteni a 21. század problémáját: hogy a fogyasztói társadalom megfosztja az embereket a figyelmüktől, az akaratuktól és a lelki szabadságuktól. A művészet segít kinyitni az emberek szemét. Így hát minden embernek meg kell tanulnia értékelni a művészetet: nagyon fontos eszköz, talán nem is érezzük a súlyát, hogy mekkora lehetőség. A művészet által megmutathatjuk a világnak, mi is a véleményünk. A képzőművész ecsetet ragadhat kezébe, és lefestheti azt, amit gondol, érez. A zenész hangszerével hallgathatja véleményét, a színész pedig egy előadáson, egy jeleneten belül belekiálthatja a világba mindazt, ami fáj.

Pap Nóra

Művészcsemetének lenni... „Lát-szik osztán rajtad es, hogy művész vagy.” Hát igen. Sajnos, sok ilyen és ehhez hasonló beszélést hallgathat végig a művészeti diák iskolai éveiben. Ha valaki nagy művészt szeretne lenni, rengeteget kell gyakorolnia órákon kívül is. A tanórán igazából csak arra való, hogy feladják a feladatot, és hogy megmutassák a diáknak az adott feladathoz szükséges eszközök használatát. A munka nagy része a diáké. Ez volna az ideális álláspont, de sajnos, nem így működnek a dolgok. Úgy tudtam, a tanárnak az a dolga, hogy segítse a diákot a fejlődésben, és megtegyen mindent azért, hogy a diák szeresse meg, amit tanul. A legfelháborítóbb azonban, hogy a vonós szakon levő

diák imádja a népi zenét és tudja is játszani, van is egy lelkes együttese, csak félnek húzni a muzsikát, mert a szaktanárja meglátja, és a vizsgán alacsonyabb jeggyel zárja le, mert „egész évben tudtad húzni a népit, de gyakorolni nem tudtál!” Lehet, hogy közben jó a diák klasszikus zenéből, de ha egyszer a tanár nem nyit más műfajok felé, akkor a diák inkább abbahagyja a hagyomány ápolását.

Mihály Péter

Milyen az igazi művész? A művészeti iskolákban ez a kérdés sokszor felmerül, én is feltettem, és a válaszok közül a következő tetszett a leginkább: „Az igazi művész Istent kell, hogy lássa példaként, mert benne vannak mélységek, hatni tud mun-

kája által a környezetére, van belső kisugárzása, a lélek gyógyítója, felismeri, fejleszti és kihasználja tehetségét, nem igényt elégít ki, hanem igényt teremt.” Talán mosta-

„Nem lélekből tanulunk meg egy szöveget, rajzolunk valami gyönyörűt és készítünk el egy művet, hanem azért gyakorolunk keményen, hogy majd vizsgán tudjuk megmutatni. Ezért születik csak kevés jó dolog, mert nem alkotni szeretnénk, hanem gyártani.”

nában nem arról híresek az iskolák, hogy Istennel példázódnak, az elért sikerekért nem hálát adnak, hanem náluk gyengébbekkel magasztaltatják magukat. Nem lélekből tanulunk meg egy szöveget, rajzolunk valami gyönyörűt és készítünk el egy művet, hanem azért gyakorolunk keményen, hogy majd vizsgán tudjuk megmutatni. Ezért születik csak kevés jó dolog, mert nem alkotni szeretnénk, hanem gyártani. Egy művészeti diáknak nagy a felelőssége, mert vállalta, hogy majd ő veszi át a stafétát. Vállalja, hogy legalább olyan jó lesz, mint aki előtte volt, de a valódi célnak az kellene lennie, hogy az előzőnél sokkal jobbat alkosson. Az általános műveltséget magasabb szintre emeli a diákokban a művészeti líceum, mert négy éven keresztül klasszikus zenét hallanak, híres képzőművészeti kiállításokat, erős előadásokat láthatnak.

Fűzi Anna-Mária

Minden esély megvan arra, hogy a diák kiváló szakember legyen. Valaki azt mondta, hogy a művészet hivatása pótolni azt az életet, amelyet nélkülözünk. A sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceum esetében ez a fajta „művészet”, amit a diákok gya-

korolnak, nem képes ilyen nemes dologra, merthogy az iskola keretében nem működik a művészet befogadásának mechanizmusa. Amit nem sikerült eddig tisztáznom: miért jár művészeti líceumba az, aki szívesebben járna olyan iskolába, ahol a lógás a divat? Viszont annak a rétegnek, amelynek céljai vannak, minden esélye megvan arra, hogy kiváló szakember legyen, hiszen a szaktanáraink minden lehetőséget felkínálnak, felkészítenek a szakmai és az élet által megkövetelt érettségre. Értékelünk kell, hogy olyan képzéseken vehetünk részt, amelyek egy nem művészeti líceumba járó diáknak nem adatnak meg.

Ilyés Dorottya

A „mintha-művész”. Gondolnunk kell arra is, hogy az igazi művész, akinek példát kellene mutatnia azoknak az embereknek, akik miatt művésszé vált, meg tudja-e ezt valósítani. Ennek alapján a művészeket több csoportra lehet osztani. Akad olyan, aki azáltal

minősíthető művésznek, hogy hosszú sálát visel, de véleményem szerint az ilyen csak „mintha”-művész. Ha valaki úgy fest képet, mintha, vagy úgy ír verset, zenét, akkor csak amíg csinálja, hogy kitűnjön a megszokott társadalomból, és nagyobbak mutatkozzon annál, mint aki igazából. Igazi művésznek lenni nagyon nehéz, mert ha jól akarjuk képviselni ezt az ágazatot, egyben példát is kell mutatnunk azoknak az embereknek, akik elvárják ezt a művésztől. Mivel a művészet tükröt tart, fontos, hogy minőségi munka legyen, akár képzőművészetről, festésről, szobrászatról, színházról beszélünk, mert szembesítenie kell az ezeket a műfajokat kedvelő embereket jó és rossz tulajdonságaikkal.

Ráduly Réka

Művészeti Líceum „drámás” szemmel. Két évvel ezelőtt, amikor először beléptem a Plugor Sándor Művészeti Líceumba, két érzés futott át rajtam: a naiv kíváncsiság, érdeklődés, hiszen akkor léptem életemben először olyan iskolába, ahol a hangsúlyt nem a fizi-

kára, matematikára, informatikára, hanem a zenére, képzőművészetre, színházra helyezik. Talán emiatt maradt meg bennem, mai napig, egy szelíd, igaz találkozás érzése. És mintha a levegőben érződne egy folytonos őszinteség – ez pedig rendjén van, mert a művészetnek nem szabad hamisnak lennie. Mert akkor már nem több műkedvelésnél. A diák élete itt két szálon fut. Szakmai szálon és emberi szálon. Szakmai szál alatt a szakórákat, emberi szálon pedig az általános műveltség órát értem, de azért a szakórák azok, amelyek jobban befolyásolják a diák személyiségének fejlődését.

Nagy Botond

Foto • SÜTŐ ZSOLT

• **„A művészet segít kinyitni az emberek szemét. Így hát minden embernek meg kell tanulnia értékelni a művészetet: nagyon fontos eszköz, talán nem is érezzük a súlyát, hogy mekkora lehetőség.”**

Miért jó művészetis diáknak lenni?

Úgy érzem, a művészeti líceumba a diákok bizonyos része csak azért jár, mert ide könnyű bejutni, és nem kell annyit tanulni, mint egy elméleti líceumban. Ők azok, akiket nem érdekel a szakma, még szakórákra sem járnak rendszeresen. Bár az oktatás meglehetősen diákkímélő, aki akar és szeret tanulni, annak elősegítik a fejlődését. Ez is kétoldalú azonban, hiszen hiába tanítanak, ha nem akarok tanulni, és hiába tanulok, ha nem adják le az anyagot megfelelően. Mindig arra a megállapításra jutok, hogy érdemes a művészetibe járni, mert ott van az a hely, ahol nem csak az elméleti tudást sajátíthatjuk el, hanem pluszt is kapunk. Ha valaki zene szakra jár, de osztálytársai képzőművészetisek, barátja vagy barátnője drámás, akaratlanul is bemászik a fülébe néhány fontos információ más művészeti ágról, ami hozzájárul az általános műveltségéhez.

Csiki Beáta

SZÖVEG ÉS FOTÓK: CSINTA SAMU

„Sokkoló” jogszabály

Ismét több frontról zúdul a nyakunkba a magyarellenes retorika: ezúttal az a fő bűnünk, hogy szeretnénk első osztálytól az érettségiig magyarul tanulni a románok történelmét és Románia földrajzát. Nem, nem történelmet szeretnénk hamisítani, megcáfolva az amúgy sok helyütt igenis megkérdőjelezhető vagy teljes mértékben megcáfolható állításokat, hanem egyszerűen meg szeretnénk kapni a román nyelven írt tankönyvek fordítását, hogy anyanyelvünkön tanulhassuk azt, amit a többségi lakosság is anyanyelvén tanul. A demagóg módon, szavatszerzési vágytól fűtve hangoztatott szavakkal ellentétben ugyanis nem veszítenek súlyukból Ștefan cel Mare vagy Mihai Viteazul tettei, ha István vagy Mihály vajdának nevezzük őket.

hátterével egyetemben, biztos más-képp helyezi el ezeket a történelmi kontextusban.

A földrajz kapcsán is hasonló a helyzet. Nem módosulnak attól ugyanis a határok, hogy valaki Miercurea Ciuc helyett Csíkszeredát, a Munții Călimanului helyett Kelemen havasokat, a Lacul Roșu helyett pedig Gyilkos-tavat mond.

Mindezt tanúsíthatom, hiszen tizenkettedikben nemcsak magyarul tanultam Románia történelmét, hanem 1999 nyarán magyarul is érettségiztem belőle, s nem hiszem, hogy emiatt árasztaná el a Fekete-tenger a partot, csökkentve ezáltal az ország területét.

A nagy-romániásokat nacionalizmusban olykor úberelő demokrata-li-

„Természetesen a sajtó is kiveszi a részét az uszításból. Az egyik napilap például azzal provokál már cikke címében, hogy Burebistát Boros Pistaként szeretnék használni a magyarok. Egy másik újság pedig leszögezi: a kisebbségek kedvéért feláldozták a román nyelvet.”

a románok történelmének és Románia földrajzáinak a nemzeti kisebbségek nyelvén történő tanítását, valamint a nemzeti identitás és integritás ellen irányuló merényletnek minősíti. Ennél is tovább megy a vádaskodásban egy szintén Kolozs megyei szociáldemokrata szenátor, aki ugyancsak merényletet kiált, de szerinte egyenesen a jogállamiság, illetve a demokrácia alapelvei kerülnének veszélybe a jogszabály hatályba lépésével.

Természetesen a sajtó is kiveszi a részét az uszításból. Az egyik napilap például azzal provokál már cikke címében, hogy Burebistát Boros Pistaként szeretnék használni a magyarok. Egy másik újság pedig leszögezi: a kisebbségek kedvéért feláldozták a román nyelvet. Egy amúgy is a magyarellenességéről híres honlap meg egyenesen sokkolónak nevezi a jogszabályt, bár remélhetőleg még a románok sem vesznek komolyan egy olyan cikket, amelyben a szerző azt állítja, hogy a mai Románia területén első ízben a kommunista érában lehetett magyarul tanulni.

Ezek után a politikusoknak, újságíróknak és valamennyi hőbörgőnek annyit üzenek, tanulják minden nép történelmét annak a nyelvén, s mi majd fölkérdézzük a tisztelt urakat és hölgyeket a kínai nagy fal történetéről – kínaiul.

BÁLINT ESZTER

- „Ismét több frontról zúdul a nyakunkba a magyarellenes retorika: ezúttal az a fő bűnünk, hogy szeretnénk első osztálytól az érettségiig magyarul tanulni a románok történelmét és Románia földrajzát.”

Ugyanígy a kontinuitás elmélete sem dől meg csupán attól, hogy magyarul mondjuk ki, hogy a dákok és a rómaiak a románok közös ősei. A trianoni békediktátum, na, az egy kényesebb kérdés. De attól függetlenül, hogy az amúgy legtöbb esetben magyar ajkú tanár magyarul vagy románul ismer-teti a történeteket, azok mindenféle

berálisok most – természetesen érdekből – mélyen hallgatnak. Helyettük a korábban szintén az RMDSZ-szel együtt kormányzó, azokban az időkben – ezek szerint természetesen szintén érdekből – magyarbarát szociáldemokraták és nemzeti liberálisok hőbörögnek. Aljas és mocskos trükknek nevezi például az egyik Kolozs megyei liberális honaty

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

Békakirályság, avagy álmokkal mért hazugságok

Félve dobtam be a házi dolgozatok szóba jöhető témái közé az internetes ismerkedés örömeit-buktatóit, gondolván, hogy kórusban fognak lehurrogni a gyerekek, mondván: nincsen abban semmiféle probléma, legfőljebb csak az én nemzedékem nem tudja már követni az „íramot”. De szó sem volt hurrogásról, inkább ujjongást mondhatnék. Nevetgéltek, összekacsintottak, és máris a dolgozat elkészítésének határidejét tudakolták. Vagyis van mondanivalójuk – ujjongtam én is magamban. És nem kellett csalódnom: mellőzve bármiféle közhelyes laposságokat, általánosságokat, sok-sok egyéni tapasztalatról számoltak be. A legfontosabb mégis az volt, hogy ráéreztek az alapelvárásaimra, vagyis a láthatatlanság-ismeretlenség mögé bújó hazugságáradat valamiképpen való meggátolására.

Habár egyénileg kinek-kinek épp az a legfontosabb, hogy a világhálón „akadt fenn” a nagyon nagy Ő, de a dolgozatok megbeszélésénél épp ezek voltak a legkevésbé érdekes esetek. Ha tudnak is az osztálytársak a sikerről – végső soron magánügy. A két véglet viszont fiúkat-lányokat egyaránt izgatott. Az, aminek pillanatok alatt meg is találtuk a műfaji „besorolását”, elnevezvén békakirályságnak. Hisz érezzék bármennyire is (majdnem) érett ifjú hölgyeknek-uraknak magukat, a gyerekkor meséi még sincsenek olyan távol az iskolapadtól. S a mesékkel együtt az a kis koronás béka is élénken él még a képzeletükben, aki elvarázsolt hercegnek/királylánynak mondja magát, s csak meg kell csókolni – úgy, istenigazából, teljes szívvel – és láss csodát!

Alig akadt olyan a gyerekek között, aki saját bőrén ne tapasztalta volna meg ezt a „békakirályságot”. Ami aztán a mesékkel ellentétben nem csodával végződik. Vagy ha lehet ilyesmit mondani, akkor csupán negatív csodával. Magyarán: hazugság volt az egész. Szépen szólt, jól hangzott – és még csak nagy lélekűvárnak sem kell lenni ahhoz, hogy az oka kiderüljön: sok-sok álmot takart a hazugságáradat. S itt újfent pontosítanunk kell: nem arról van szó, amire már jó ideje figyelmeztetik a szülőket, nehogy gyermekekereskedők, pedofilok, vén kéjencek kezébe engedjék csusszanni csemetéiket. Ezek ellen mintha már kilenc-tizedikben felmennének vértézve. A másik véglet viszont az az igazi békakirályság. Példák sora került terítékre: hogy élte bele magát a hálón bemutatott képen látható fiatalemberrel bekövetkezendő találkozásba a serdülő fruska, és mekkora volt a csalódás, amikor a megbeszélt helyen és időben egy tízes éve lelegején járó, iruló-piruló, égő pattanásait gallérjával takargató fiúcska settenkedett végig, éppen zavart viselkedésével árulva el, hogy ő volna az elvarázsolt herceg. S hogy többé soha ne legyen vonalban, nehogy magyarázkodnia kelljen. De ugyanígy jártak a modellméretek nyomán szép álmokat kerekítő fiúk is, amikor a szűk farmerből kitüremkedő bakfissonkák láttán – pillanatnyilag – elvesztették mindenféle érdeklődésüket a női nem iránt.

Tapasztalt szülők-tanerők jól tudják, hogy a biológiai forradalmat okozó serdülőkorban milyen fontos szerepet kap a képzelet forradalma is, vagyis ahogy régebben nevezték, az álmodozások kora. A technika fejlődése pedig csak az eszközök sokféleségét eredményezte, az információáramlatot gyorsította fel – az emberi természetben mit sem

Fotó: SÜTŐ ZSOLT

- **Virtuális szerelem.** „Példák sora került terítékre: hogy élte bele magát a hálón bemutatott képen látható fiatalemberrel bekövetkezendő találkozásba a serdülő fruska.”

változtathatott. Ugyanúgy ábrándoznak a mai Cynthiák és Evelynek, mint a hajdani Cilikék-Mariskák tették, épp csak a villogó elektronikus jelek előtt teszik és nem az illatosított levélpapír fölé hajolva. S a fiúk is ugyanúgy reménykednek, mint ők- és szépapáik, hogy hátha eleve hús-vér szívkiálynővel hozza őket össze a sors, nem kell békákat csókolgatni a boldogsághoz. Egyszóval szép és szükséges ez az álmokkal teli biológiai-szellemi fejlődési időszak. Am szülőnek-tanerőnek mégis fokozottabban kell odafigyelnie, mint a hajdani, csigalassú postafordultákban reménykedő ifjakra vigyázó idősebbeknek – mert épp a technika ördögös gyorsasága andalíthatja bele netán nehezen visszafordíthatóan az álomvilágba a csemetéket. Akkorára nőhet a hazugság, hogy végképp fejükön tartja a mesés könyvekből ismert fénylő kis koronát – s amikor a neten vagy a valóságban megtalált nagy Ő illesztene virtuálisan a kobakjukra, akkor már nem lesz helye a békakoronától.

MOLNÁR JUDIT

• **Nyitány.** Az anyanyelvi oktatás újabb bástyájának avatőünnepé

Új épületben az egyetlen Szében megyei önálló magyar iskola

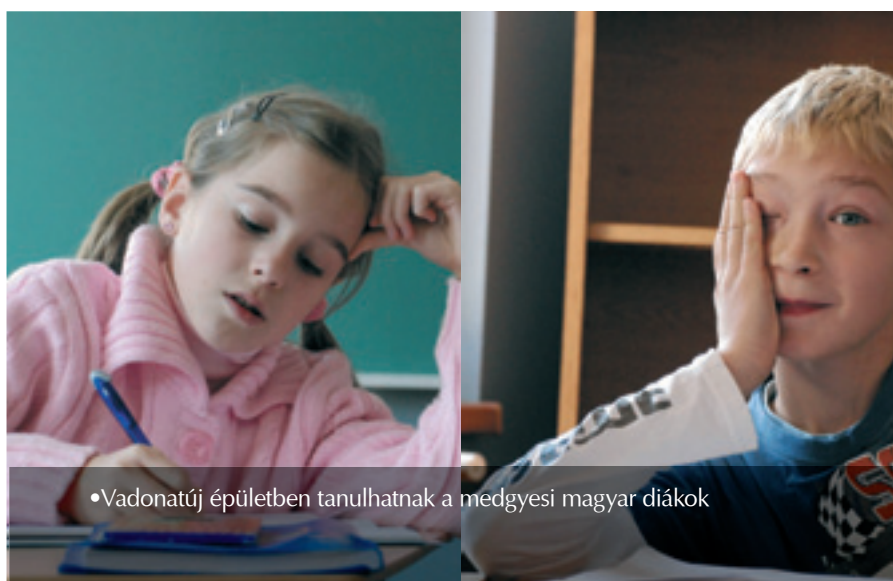

• **Második otthon.** A könyvek közelsége is barátságossá teszi az új iskolát

FOTÓK: SÜTŐ ZSOLT

• **Vázlatok, tervek.** A megyei *Alma Mater* első napja

• Vadonatúj épületben tanulhatnak a megyei magyar diákok

• Furulyaszóval indították útjára az oktatást az új épületben

2010. november

BÁTHORY ISTVÁN ÁLTALÁNOS ISKOLA

Az 1721-ben alapított megyei magyar iskola a Ferenc-rendi zárda mellett működött, majd a 19. század végén a református gyülekezet kezdett tanintézményt működtetni. 1912-ben avatták fel Medgyesen az első magyar tannyelvű állami iskolát. Az 1970-es években magyar óvodai csoportok és elemi osztályok működtek több iskolában is. Az 1-es számú Általános Iskola magyar tagozata 1990-ben külön-

vált, 1998-ban felvette a Báthory István Általános Iskola nevet. 2007-ben kezdődött az új iskolaépület építése. 2010. október 29-én avatták fel az egyetlen Szében megyei önálló magyar tannyelvű intézmény új épületét, novembertől itt tanul az iskola 110 magyar diákja. A gyerekek kiváló körülmények között, jól felkészült pedagógusok irányításával végezhetik tanulmányaikat.

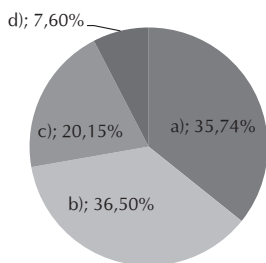
• **Megvalósult álmom.** „Iskolát építeni nem más, mint jövőt építeni.”

2010. november

A kolozsvári magyar végzős diákok pályaválasztása

Az iskolapszichológus feladatköréhez tartozik a diákok iskolai és pályaválasztási irányítása. Az elmúlt 8–10 évben a Romániai Tanácsadói Központok (CJRAE) egyik fő feladatuknak tekintik a pályairányítást, olyannyira, hogy a 7-es és 8-os diákok számára egy kötelező programot dolgoztak ki, melynek célja a diákok személyiségfejlesztése és informálása a pályaválasztás irányításának témakörében. A Kolozs megyei Tanácsadó Központ (CJRAE), az iskolapszichológusok és osztályfőnökök együttműködésével, hatékonyan alkalmazza a programot. A programnak egyik hiányossága az, hogy nem fektet hangsúlyt a végzős, 12-es diákok pályaválasztásának irányítására és nem végez kutatást ezirányban. Kutatásom egyik fő célja volt feltérképezni a kolozsvári magyar végzős diákok pályaválasztási preferenciáit, a diákok pályaválasztási érettségét, valamint egy pályaválasztási érettséget fejlesztő programot kidolgozni, alkalmazni és letesztelni annak eredményességét. A kutatást a 2009–2010-es tanévben végeztem, és az eredmények összefoglalását mutatom be. Az adatgyűjtés a kolozsvári magyar végzős középiskolás diákok körében zajlott. Összesen 263 diák, 156 lány és 107 fiú vett részt a kutatásban.

A Pályaorientációs kérdőív egy általunk összeállított kérdőív, célja információt gyűjteni a diákok pályaorientációjáról, döntésükről, jövőbeli elképzeléseikről, valamint arról, hogy ki/kik befolyásolja a döntésüket a szakmaválasztás terén. Ugyanakkor konkrét információkat kaphatunk a szülők végzettségéről, a diák neméről, iskolájáról és az osztály profiljáról. A kérdőív öt kérdést tartalmaz, amelyek segítségével kiderül, hogy a kutatásban részt vett diákok milyen mértékben határozottak a pályaválasztásban, milyen mértékben választják a továbbtanulást, illetve milyen típusú pálya fele irányulnak. Szintén fontosnak tartottuk azt is figyelembe venni, hogy milyen értékek alapján döntenek a pályaválasztást illetően, és hogy kik befolyásolják a döntésüket. Ezen kérdések válaszainak eredményeit az alábbiakban megtekinthetjük.

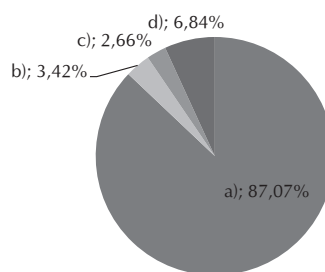
1. ábra. A döntés mértéke

Az 1. ábrán a döntés/határozottság mértékének összesítését láthatjuk, a válaszlehetőségek a következők:

- eldöntöttem már, hogy milyen szakmát választok
- több lehetőségre gondoltam a szakmaválasztást illetően
- bizonytalan vagyok abban, hogy milyen szakmát válasszak, és félek, hogy jól döntök-e

d. egyáltalán nem tudom, hogy mit válasszak, még nem döntöttem

Láthatjuk az 1. ábrán, hogy a kutatásban részt vett 263 végzős diák 35,74%-a határozott döntést hozott a pályaválasztást illetően, és csak 7,60%-a a határozatlan, bizonytalan. A végzősök 36,50%-a több lehetőségre gondolt, ami azt jelenti, hogy egy bizonyos területen több alternatíva létezik és még nem sikerült egyet kiválasztani. A diákok 20,15%-a véli úgy, hogy bizonytalan a döntésében és kételkedik annak helyességében.

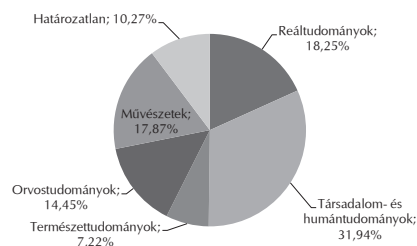

2. ábra. Jövőbeli tervek

A második kérdés a diákok érettségi utáni terveire vonatkozik a következőképpen:

- egyetem/főiskola
- belföldi munkavállalás
- munkavállalás külföldön
- nem egyetemi képzés elvégzése (kurzus, tanfolyam, szakma stb.)

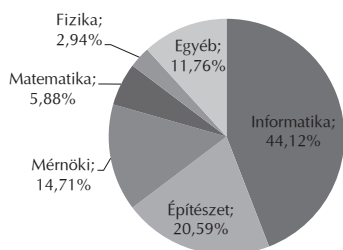
A 2. ábrán láthatjuk, hogy a diákok 87,07%-a egyetemi szinten szeretne továbbtanulni. Ez a tendencia az utóbbi évekre jellemző, és várható volt ez az eredmény. A végzősök 6,84%-ban szeretnének egy szakmát vagy kurzust végezni, és nagyon kis arányban gondolkoznak munkavállalásban már érettségi után (3,42% belföldön dolgozna, 2,66% külföldön vállalna munkát).

3. ábra. A diákok opcióinak szakok szerinti eloszlása

Az 3. ábrán láthatjuk a diákok opcióinak szakok szerinti eloszlását: 18,25%-a a reál tudományokat, 31,94%-a a társadalom- és humántudományokat, 7,22%-a a természettudományokat, 14,45%-a az orvostudományokat, 17,87%-a a művészeteket/sportot választotta, 10,27%-a pedig teljesen határozatlannak bizonyult.

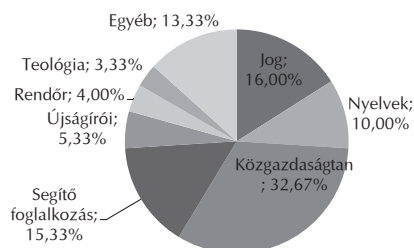
Láthatjuk, hogy arányos a szakok szerinti megoszlás, egyik szakterület sem kerül előtérbe az opciókat illetően.

4. ábra. Reál szakon belüli megoszlás

A 4. ábra a reál szakon belüli megoszlást foglalja magába a következőképpen: 44,12%-ban az informatika szak iránt van nagy érdeklődés, ezt követi 20,59%-kal az építészet, majd 14,71%-kal a mérnöki szakág. Elenyésző mértékben választották a matematika szakot (5,88%), a fizikát (2,94%) és 11,76%-ban egyéb reáltudományok kerültek felsorolásra.

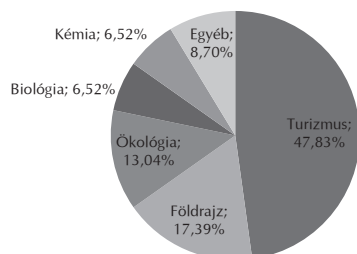
Elmondhatjuk ezek alapján, hogy a reáltudományok körében is az ún. divatszakkák dominálnak.

5. ábra. A társadalom- és humántudományok szakon belüli eloszlás

Az 5. ábrán a társadalom- és humántudományok szakon belüli eloszlását láthatjuk.

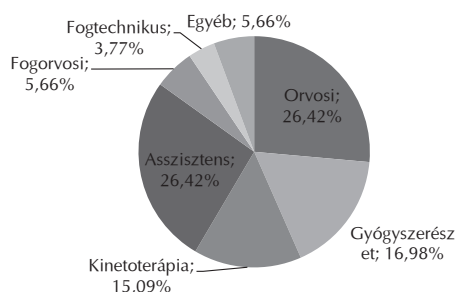
A leginkább választott szak a közgazdaságtan volt 32,67%-kal, ezt követi a jogi pálya 16,00%-kal, majd a segítő foglalkozások (pszichológia, gyógypedagógia, szociális munka) 15,33%-kal. A nyelvek (filológia) és újságírói szak 10%-ban és 5,33%-ban preferált, míg 4,00%-ban a rendőri pálya és 3,33%-ban a teológia. 13,33%-ban más társadalom- és humántudományok is helyet kaptak (pl. szociológia, filozófia, kommunikáció stb.)

6. ábra. A természettudományok szakon belüli eloszlás

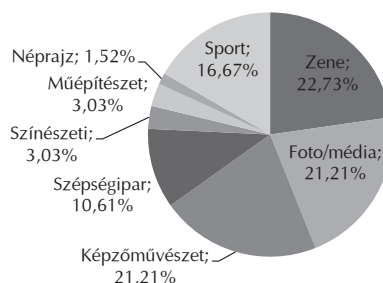
A 6. ábrán a természettudományok szakon belüli eloszlását láthatjuk.

A természettudományok esetében a turizmus 47,83%-ban vezet, ezt követi a földrajz 17,39%-al. Az ökológia 13,04%-ban választott, a biológia 6,52%-ban, a kémia is 6,52%-ban. Az ide tartozó más szakok 8,70%-ban preferáltak.

7. ábra. Az orvostudományok szakágainak eloszlása

Az 7. ábra az orvostudományok szakágainak eloszlását tartalmazza. A diákok elsőként az orvosi szakot preferálják 26,42%-ban, és ugyanilyen arányban (26,42) az asszisztensképzést választják. A gyógyszerészeti szakosztályt 16,98%-ban választották, 15,09%-ban a kinetoterápia, 5,66%-ban a fogorvosi, 3,77%-ban a fogtechnika, 5,66%-ban pedig más ide tartozó szakot.

8. ábra. A művészetek és sport területének választási aránya

A 8. ábra a művészetek és sport területének választási arányát láthatjuk. A diákok 22,73%-ban a zenei pályát választják egyetemi szinten, ezt követi egyenlő arányban, 21-21%-ban a képzőművészet és a fotó/média szak. A sportegyetemet 16,67%-ban választották. 10,61%-ban a szépségipari szakokat (kozmetika, fodrászat, stylist), 3,03%-ban a színt és a műépítészetet, 1,52%-ban a néprajzot választották.

A fenti adatok alapján láthatjuk azt a közismert tendenciát, miszerint a diákok nagy többsége egyetemi szinten szeretne továbbtanulni, valamint azt, hogy az ún. divatszakkák választása kerül előtérbe. Talán érdemes lenne nagyobb hangsúlyt fektetni az iskolákban a diákok felvilágosítására, informálására az egyetem elvégzése utáni elhelyezkedési lehetőségek mértékéről is.

KERESZTESI POLIXÉNA
kolozsvári iskolapszichológus

Beszélgetés Soós Ilona kolozsvári tornatanárral

„Az lenne a legfontosabb, hogy több órában tudjunk tanítani”

– A romániai oktatásban az információátadás mellett nagymértékben háttérbe szorul a testmozgás, akárcsak a művészetek oktatása, noha e három területnek nagyjából egyenlő arányban kellene szerepelnie a tantervben. Hogyan vélekedik, elegendő-e a gyerekeknek az a testedzésmennyiség, amennyit a tanterv előír?

– Semmiképpen sem, messzemenően nem elégíti ki a gyerekek igényeit. Elemi osztályokban naponta minimum egy tornaórát kellene tartani, akkor talán valamivel könnyebben kezdenénk ötödikben. Paradox módon ahogy a gyerekek nőnek és a mozgásigényük is nő, egyre kevesebb az óraszám. Az 1–7. osztályban, valamint a reálszakos 10.-ben heti két, a 8–9. osztályban, a humán 10.-ben, valamint 11–12. osztályban pedig mindössze heti egy kötelező testnevelésóra szerepel a tantervben – utóbbi éves szinten mindössze 34 órát jelent.

– Finnországban például naponta tartanak testnevelésórát az iskolában, és Magyarországon is ennek bevezetését tervezi a kormány. Nálunk vajon lenne-e erre lehetőség?

– Sajnos nem. Volt szó ugyan arról, hogy heti három órában fogjuk tanítani a tornát kicsiknél, de ez is hamar elszállt, ígéret maradt. Semmiféle kilátásunk nincs arra, hogy megnöveljék a testnevelésórák számát.

– Mit gondol, megfelelőek a tanterv előírásai a gyerekek mozgáskészségének, testedzéskultúrájának fejlődéséhez? Esetleg többre vagy egészen másra lenne szükség?

– Ez igen vitatható, hiszen harmincegy éve tanítok, és ez alatt a tantervek nem sokat változtak. A tanügyi reform idején nálunk csak annyi változás történt, hogy kivettek bizonyos dolgokat. Konkrétan a szertornára gondoltok: kivették a lóugrást és bizonyos ugrásokat a svédsekreányon, csak a legegyszerűbb ugrásokat hagyták benne a tantrevben. Amúgy ugyanaz a program: talajtorna, atlétika és sportjátékok – ez ismétlődik 5. osztálytól 12.-ig. Normálisan úgy kellene lennie, hogy mintegy koncentrikus körökben, egyre magasabb szinten oktassunk, de ezt nem tudjuk megvalósítani, mert az osztályok összetétele nagyon vegyes. Több értékcsoportot lehetne és kellene kialakítani. A gyerekek nem élvezhetik az illető sport-

játékokat, ha például adott egy 30-as létszámú osztály és egy 10x20 méteres tornaterem: nem lehet őket megfelelően beosztani. A program összeállításánál figyelembe kellene venni, hogy milyen infrastruktúrával rendelkeznek az iskolák, és azt is, hogy milyenek irányzatai vannak napjaink sportéletének. Sajnos, háttérbe szorul a talajtorna, mert az óra jellege miatt ezt nem élvezik a gyerekek, ellenben nagyon nagy teret hódítanak a labdajátékok. De heti két órában nem lehet őket annyira felkészíteni, hogy igazán élvezni is tudják azt, nem beszélve arról, hogy a program két labdajáték tanítását írja elő. És ez nem úgy megy, hogy kosárlabda és kézilabda, vagy kosárlabda és futball – aztán csak kidobod a labdát a gyerekeknek. A tapasztalat azt mutatja, hogy 5–6. osztályban kellene bevezetni egyfajta labdajátékot, és csak 7.-ben elkezdni a másodikat. Az egész tanterv alapos átgondolásra szorul, mert ez ebben a formában kivitelezhetetlen.

– Melyek lennének a legszükségesebb változtatások a testnevelési tantervben?

– Az lenne a legfontosabb, hogy nagyobb órakeretet biztosítsanak. Én úgy látom, ha ez megvalósulna, akkor az 1–2. osztályban a mozgásos játékokra építhetnénk, ahol a mozgáskészségen, az ügyességfejlesztésen lenne a hangsúly, célirányos játékokkal, hogy a fizikai felkészítést is biztosítani tudjuk, és egyben megalapozzuk azt, hogy a gyerekek élvezze a tornaórát. Ha 3–4. osztályban már napi egy órában taníthatnánk a testnevelést, akkor az órák minősége is sokat javulna, mert a gyerekek nagyon sok ismeretet sajátítanak el. Ekkor már megkezdhetnénk a sportjátékok, vagyis a labdajátékok oktatását, és ez lenne az a korosztály, ahol a talajtornát nagy sikerrel tudnánk tanítani. Ezt folytathatnánk 5–6. osztályban, aztán 7. osztálytól odafigyelhetnénk arra, mit szeretnek a gyerekek. Így elkerülhető lenne, hogy ilyen nagy számú felmen-

Fotók • SÜTŐ ZSOLT

- „Ugyanaz a program: talajtorna, atlétika és sportjátékok – ez ismétlődik 5. osztálytól 12.-ig.”

tett diák legyen. A felmentések – főként 9. osztály után a fiktív felmentések – 90 százaléka ugyanis azért fordul elő, mert a gyerek nem szereti a tornaórát, nincs sikerélménye, szégyelli, hogy nem tud bizonyos dolgokat, és fél, ne rontsa el az átlagát. Tehát ez lenne a legfontosabb változtatás: megfelelő óraszám és mindegyik sportágnak a megfelelő korosztályban történő oktatása. Hiába kezdjük el 9. osztályban tanítani a spárgát, ha úgy érkezik a gyerek, hogy nem tud semmit. Akkor a tornatanár nem fog sokat elérni vele heti egy órában.

– Mennyire kap szabad kezet a tanár saját testnevelési elképzeléseinek megvalósításában?

– A program orientatív, vagyis útmutató jellegű, ezért ha nagyon ügyes a tanár, és már érett, kialakult módszerrel rendelkezik vagy figyelembe veszi a gyerekek igényeit, akkor szabad kezet kaphat. De akkor is meg kell tanítania a kijelölt sportágakat. A szomorú csak az, hogy nem sokan élnek ezzel a lehetőséggel.

– Az iskolán kívül milyen sporttevékenységek javasoltak a különböző korosztályoknak? Milyen sportággal érdemes kezdenie a gyerekeknek?

– Az úszást például nagyon korán el lehet kezdeni, kifejezetten jól tesz a gyerek fizikai és pszichikai fejlődésének is, kiváló hatással van a testtartásra és a légzőrendszerre. De a labdajátékokat is korán el lehet kezdeni, 2–3. osztályban már megpróbálhat kosárlabdázni vagy futballozni, de röplabdázni például még korai lenne.

– A foci már a legkisebbek körében is nagyon népszerű, de a passzív rajongói attitűdöt hogyan lehet gyakorlati testmozgássá alakítani?

Soós Ilona 1979-ben végezte el a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetem testnevelő szakát.

1979 és 1990 között a kisbácsi, mérai és szucsági általános iskolákban tanított.

Az 1990–1991-es tanévben a kolozsvári 14-es számú Általános Iskola tanára.

1991 óta a Báthory István Elméleti Líceumban tanít.

– Nekünk az a szerepünk, hogy az alapvető dolgokra megtanítsuk a gyerekeket. Például a passzolgatásra. Mert a gyerek sokszor azt sem tudja, hogy két csapat van, és melyik a támadó és melyik a védekező. Az órán játszani kell a gyerekeket, ha föltétlenül a focival, akkor rávezető gyakorlatokkal csapatszellemet kell kialakítani, és minél több iskolás bajnokságot kell szervezni számukra a legkisebb osztályokban is. Mert ilyenkor eljönnek a szülők is, és a gyerek nagyon lelkesek. Ugyanakkor az is tény, hogy tornaórán nem lehet versenysportra felkészíteni a gyerekeket, ehhez a sportszakosztályokkal kellene megküzdeniük.

– Hogyan látja a testnevelő tanárok képzésének helyzetét?

– Lehetne jobb is. Személy szerint nem tartom jónak azt a megoldást, hogy csak „dosszié-vizsga” létezik a testnevelési szakon, nincs minimális szakmai erőfelmérés sem. Ha komolyabb felvételi lenne, sokkal felkészültebb testnevelő tanárok végeznének az egyetemen. Most gyakorlatilag olyan diákok is bekerülhetnek, akik életükben nem sportoltak, még iskolacsapat szintjén sem. Annak viszont örülök, hogy a kolozsvári testnevelési karon történnek apró, de előremutató lépések, főleg a mozgásos játékok tanítása terén. Ugyanis a testnevelési órák nagyon szárazak, ahány iskolában csak jártam az ellenőrzések során, a legtöbb órán hiányzott a játék. Nemcsak a nagyobb osztályokban, hanem 1–4. osztályban is. Maximum megoldják stafétákkal, versenyzésszerűen. De ha a gyerekek körében készítenének felmérést, hogy hány játékot ismernek mondjuk a 4. osztály végén, az egy kezükön fel tudnák sorolni őket. Jónak látnám, ha a testnevelési kar szorosabban együttműködne az iskolákkal, hogy valóban felmérjék, mire van igény, mit lehet és mit kell tanítani. Az egyetemi program is a tantervet követi, ezen a szovjet rendszeren már túl kellene lépni.

– Említette, hogy gyakran túl sok a gyerek egy órán. Mekkora az az ideális létszám, amellyel megfelelően tud foglalkozni egy tanár úgy, hogy a gyerekek is élvezzék, és szakmai eredmény is születhessen?

– Ideálisnak a csoportmunkát tartanám, ahogyan például Magyarországon dolgoznak. A 16-os létszám a legoptimálisabb, mert akkor minden gyerekre oda tudnánk figyelni, lehetőség nyílna korrigálásra is. De a 24–25-ös létszámú

• **Soós Ilona:** „Arra is oda kell figyelnie a tanárnak, hogy a csoporton belül ne történjenek nagy szakadékok: ha kiemelten foglalkozik a legjobbakkal, akkor elvesznek a gyengébb képességűek.”

osztály is megfelelő – itt a gyerekek közül általában egyszerre mintegy 22-en dolgoznak az órán. Nagyon örülnék, ha külön dolgoztathatnánk a lányokat és a fiúkat, így speciális sportágakat is tanulhatnának. Például a lányoknak be lehetne vezetni az aerobikot, ha az iskola anyagi lehetőségei ezt megengedik.

– Mi az Ön testnevelői vezérelve?

– A gyerek egészsége legyen a legfontosabb. Ezért szükségesnek tartom például, hogy gyógytornász is dolgozzék minden iskolában, mert elősegítené a gyerekek fejlődését, nem a szülő vinné minden esetben orvoshoz a gyereket. Arra is oda kell figyelnie a tanárnak, hogy a csoporton belül ne történjenek nagy szakadékok: ha kiemelten foglalkozik a legjobbakkal, akkor elvesznek a gyengébb képességűek.

BOROS MIKLÓS

„Ez teljesen más óra, nem is lehet tanulásként felfogni”

A székelyudvarhelyi Tamási Áron Elméleti Líceum nyolcadik osztályos diákjait arról faggattuk, hogy szeretik-e és elégedtek-e a heti két tornaórával, illetve, hogy azon kívül üznek-e valamilyen sporttevékenységet. Válaszaikból kitűnik, hogy már felismerték a testmozgás fontosságát, és bár ebben az évben nagy próbatétel vár rájuk, nem tartják elfecsérelt időnek a tornaórát, hanem egyfajta felüdülésként élik meg. Olyan is akad, aki délutánonként rendszeresen edzeni jár és a sok tanulnivaló ellenére sem hagyta ki azt az életéből.

Én kifejezettem szeretem a tornaórákat. Szellemi kikapcsolódás, és nem olyan, mint a matek. Egyik kedvenc tantárgyam, kár, hogy csak heti két alkalom van belőle, mert máskor nem igazán van alkalmam mozogni. Néha még focizom, biciklizem, de ez nem rendszeres és máshová nem igazán járok. Tanulásra fordítom az időm nagy részét, főként most, hogy már nyolcadikos lettem, és ebben az évben több megmérettetés vár rám. Persze, a torna is egy tantárgy, felelni is kell belőle, de nem okoz nehézséget, mert óra elején bemelegítünk, vannak különböző gyakorlatok, amelyeket könnyedén megtanulunk, és az óra egy részében labdajátékokat játszunk, amelyeket kifejezettem szeretek, és ennyi testmozgás kell.

Horváth István

Már lassan négy éve sportolok, úgyhogy már csak ebből kifolyólag is nagyon tetszenek a tornaórák. Jók a gyakorlatok és a labdajátékok is, semmi kifogásolni valót nem találok bennük. Egyébként minden hétköznap délután van atlétikaedzésem, megessik, hogy egyet kihagyok, de legkevesebb heti négyszer ott vagyok azokon is. Nem mondom, néha a tanulás rovására is megy a sok edzés, de mindig arra törekszem, hogy a lehető legjobban beosztam az időm és mindenhol jól teljesítsek. Az új tanév kissé nehezebben indult a korábbiakhoz képest, és lesznek még kihívások. Azt is mondhatnánk, hogy a neheze még hátra van, de semmiképp sem mondanék le teljesen erről a tevékenységről, maximum keményebb időszakban egy kicsit átszervezem a programom.

Nagy Vanda

Egy óra, amikor megmozgatjuk a testrészeinket, felélénkül a vérkeringésünk, és utána még tanulni is könnyebb. Nem bánám, ha még több tornaóra lenne. Iskolán kívül rendszeresen járok teniszezni és focizni, ez már a heti programom része, el sem tudnám képzelni, hogy kimaradjon az életemből, mindig megyek valamerre, ha lehetőség adódik, akkor hétvégén is. Lehet, hogy ez az év keményebb lesz valamivel, mint eddig, de nem hiszem, hogy a délutáni sporttevékenységek miatt romlanának az eredményeim. Ha többet kell tanulni, akkor legfeljebb kimarad egy-két alkalom, de a mozgás fontos és jól érzem magam tőle. A tornaórák is jók, elégedett vagyok velük.

Szécsi Attila

Elég sokat kell tanulni, így nem járok semmiféle külön edzésre. A tornaórákat viszont nagyon szeretem, jó a testmozgás és kell is ennyi belőle. Sajnos egészségügyi problémáim is akadtak, így az orvos azt tanácsolta, hogy ne erőltessem meg magam, és ezeket az előírásokat be kell tartanom. Mindenesetre örülök, hogy legalább a tornaórákon részt vehetek, az még megengedett. Minden órán jó a hangulat, ez teljesen más óra, amit nem is lehet tanulásként felfogni, bár az is tanulás, mert vannak gyakorlatok, amelyeket el kell végezni: például figyelni közben a helyes testtartásra. Mégis megszakítja a mindennapos koncentrációt, amit az iskolapadban elvárnak tőlünk és persze nincs belőle házi feladat.

Györffy Ágnes

SZÖVEG ÉS FOTÓK: DÉNES EMESE

Szeretessük meg a természetet az óvodában

Ősszel az óvodás gyerekek is szemtanúi az új évszak változásainak, és a felnőttek, pedagógusok irányításával gyönyörködhetnek az őszi varázslatos színeiben, megfigyelhetik a lombhullást, a vándormadarak készülődését, a termések ízét, színt, illatát, az időjárás változásait, a növények életének átalakulását, környezetünk őszi jelenségeit. Az óvodai tevékenységek az évszakok változásaihoz kapcsolódnak, így most az őszi, mely köré csoportosíthatjuk mindenféle elfoglaltságunkat, verseket, meséket, mondókákat, találós kérdéseket, dalos játékokat, énekeket és különféle játékokat, amelyek segítik, gazdagítják a környezetről alkotott gyermeki ismereteket. Ugyanakkor az új évszak gazdag tevékenységi formákat is biztosít a gyerekek számára. Ezenkívül elérkezett az őszi „gyűjtögetések ideje”, mely során séták közben – miközben közvetlenül figyelhetjük az időjárás és környezetünk változásait – mindenféle termést (gesztenye, makk, dió, nem mérgező, nem védett bogyók) összeszedgethetünk. Különös alakú kavicsokat, száraz, szél lefújta faágakat és tarka őszi faleveleket is gyűjtögetünk folyamatosan, hisz ezeket később barkácsoláshoz /bábok, játékok kiegészítőjeként felhasználhatjuk az esős, rossz idő beköszöntével.

Az Iciri-piciri saját kezűleg készített szereplőkkel

Az őszi gyűjtéseink után minden évben nagyon közkedtek a tökből készített figuráink. Ezeket kedvenc mesék kellékéül, játékok készítéséhez és természetesen töklámpás készítéséhez is felhasználjuk. A szülők segítségével beszerzett tökökből készítjük el például Móricz Zsigmond *Iciri-piciri* című meséjéből az iciri-piciri kismacska házikóját, a macskát és a két ökröcskét nagyobb szemű krumpliból és fogvájából kelthetjük életre. A mese néhány szori elmondása után a gyerekek maguk játsszák el a figurákkal a történetet. A tökház készítésében aktívan részt vesznek a gyerekek, a tök felső részét késsel leszeli, a szivacsos-ragacsos belsejét és a magokat élvezettel szedik ki a kicsik belőle. Azután a tetejét visszahelyezzük, kéménynek lyukat vágunk, és ablakokat, ajtót az oldalába késsel faragunk. A rögtönzött „színház” így kész is. Mese után megmossuk a kiszedett tökmagot, szárítjuk és később felhasználjuk a meseház tetejére „cserépné”, festett, gyurmából készített edények (tányér, kancsó) díszítéséhez; vagy ha sok van belőle, megpirítjuk és elropogtatjuk.

Mire hívhatjuk fel a gyerekek figyelmét?

A kisgyerekek minden napjukat örömmel, erős érzelmekkel kíváncsian és játszva élik meg. Kis irányítással felhívhatjuk figyelmüket, fokozhatjuk érdeklődésüket környezetükre, a természetre; játszva, játékosan. Ilyenkor felkelthetjük figyelmüket az időjárás változásaira; a hűvösebb reggeleken már oviba vagy a boltba menet pulóvert, kiskabátot kell venni (ok-okozati összefüggéseket vetetünk ezzel észre). A gyakori hűvös szél, az esős idő miatt az esőkabát, esernyő is előkerül (az őszi ruhadarabok nevét gyakorolhatjuk). Élvezetes számukra tócsát keresni és abba beletocsogni egy

kicsit (minden gyerek imádja, ki nem hagyná..., ki ne hagyjuk néha). Séták, kirándulások során megfigyelhetjük a lombhullást, a fák, bokrok őszi színeiben pompázó hulló leveleit, terméseit, melyek szinte kínálják magukat, hogy felvegyük, összegyűjtjük, hazavigyünk. (Közben megismergetjük az „avar” szó jelentését, a színek neveit; fakó sárga, bordó, rótbarna stb.) Az avarban játszó gyerekek buzgón gyűjtik össze a leveleket, és feldobálva, magukra szórva szórakoznak vele. Az összegyűjtött őszi kincsek további örömforrást jelentenek a gyerekek számára, mert későbbi játékaik eszközei lehetnek. A vödörnyi gesztenye, makk, amit mindennap tovább szedegetnek a parkban vagy az udvaron, utcán – kiválóan alkalmas gesztenye- és makkfigurák készítéséhez. Nem kell hozzá más, csak fogvájó, fonalak és a képzelet... így születik meg Gesztenye Guszti, Makk Marci, vagy dióhéjból – kettétörve a kis teknősbéka, kisegér (kóralakú kartondarbkára ragasztva).

Saláták, közös kóstolgatások

A zöldségféléből szintén sok ötletes figura, báb alakulhat ki: hagymaegér, murok százlábú, káposztakislány. Gyümölcs-, zöldség-saláta készítés alkalmával ismét ízéké a főszerep. Az 5-6 évesek már ügyesen tudnak szeletelni sárgarépát, almát, természetesen felnőtt segítségével, kóstolgatással egybekötve a felszeletelt és már megízelt gyümölcsöket salátaöntettel összekeverjük, míg érnek az ízék, játszhatunk is!

Például: tálcára teszünk 1-1 almát, körtét, karalábét vagy bármilyen más gyümölcsöt, zöldségfélét (5-7 db-ot összesen) jól meg kell nézni, melyik hol található a tálcán, letakarjuk és meg kell mondani, hogy

1. sorold fel, miket láttál!
2. melyik gyümölcs melyik mellett volt (megfigyelőképesség fejlesztése).

Vagy ha a gyermek szemét bekötjük, és a tányérra tett gyümölcsdarabokból „kóstoltatjuk”, „hányat ismersz fel?” – játékot játszhatunk (íze, illata alapján tapasztalatot szerez vele).

Az összegyűjtött faleveleket néhány perc alatt kiválogathatjuk együtt és újságpapír közé helyezve, nagy könyvekkel „lepréseljük” – pár nap múlva sok érdekes dísz, képet készíthetünk belőlük.

BEGE ROZÁLIA

a gyergyóalfalusi 2. számú óvoda óvónője

Drámai helyzetben a romániai oktatás

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

• Ki fogja tanítani a gyerekeket?

A felmérés szerint csökken az oktatói személyzet száma

Gyors ütemben fogynak a diákok a romániai iskolákból, riasztó mértékben csökken a tanárok száma, egyre romlanak a tanintézetek eredményei, az európai oktatási intézmények viszonylatában pedig Románia birtokolja a legszomorúbb rekordokat – derül ki egy, az oktatás állapotáról szóló tanulmányból, amelyet a *Gândul* című napilap idézett a napokban. A lap újságírója rámutat, a szomorú valóságnak az oktatási minisztérium is tudatában van, a szaktárca jelentései ugyanis évről évre visszafejlődésről tesznek tanúbizonyságot.

Minden szinten kevesebb a diák

Az idei jelentésből – amelyet az oktatási minisztérium továbbított a parlamentnek is – egyebek mellett arra derül fény,

hogy az elmúlt nyolc év alatt az 5–8. osztályosok száma harmadával csökkent, s az elemisok is 20 százalékkal kevesebben vannak, mint 2002-ben. Az egyetemeken eközben még látványosabb a negatív irányú változás: a 2009/2010-es tanévben több mint 100 ezer hallgatóval volt kevesebb, mint egy évfolyammal korábban. A legdrámaibb ezen belül a magánegyetemeken tanuló diákok számának visszaesése, ezekben az intézményekben 22 százalékkal tanultak kevesebben, mint 2008/2009-ben. Az iskolák elnéptelenedése még tragikusabbnak hat, ha azt is szem előtt tartjuk, hogy a diákok és egyetemi hallgatók, illetve a 3–29 éves lakosság közötti számarány tekintetében Románia az utolsók között kullog európai viszonylatban: valamennyi oktatási szinten a részvétel alig 50 százalékos, miközben az európai uniós átlag 63 százalékos.

Jóval az uniós átlag alatt van az ország a várható iskolai élettartam tekintetében is. Míg Romániában egy gyerek az óvodával együtt (tehát hároméves kortól) átlagosan összesen 16,3 évet tölt el a különböző oktatási intézményekben, addig például Lengyelországban, Észtországban vagy Szlovéniában ez meghaladja a 18 évet. Ugyanakkor évről évre nő azon fiataloknak az aránya, akik elhagyják az iskolát, a diákok 16 százaléka nem járja ki a nyolc osztályt – ez a számarány háromszor magasabb, mint a Lengyelországban, Csehországban vagy Szlovákiában.

A parlament elé terjesztett minisztériumi jelentés azonban viszonylag jó hírekkel is szolgál: annak ellenére, hogy egyre többen nem fejezik be tanulmányaikat, a trend az, hogy nem év közben, hanem a tanév végeztével döntenek úgy a diákok, többé nem kívánnak visszatérni az iskolapadba. Számadatokkal kifejezve az iskolaelhagyási ráta 1,9 százalékról 1,7 százalékra esett vissza.

A minőséggel is nagy a gond

Szomorúak az oktatás minőségére vonatkozó adatok is – a minőséget egyebek mellett a külföldi felmérésekkel illusztrálják. Ezek értelmében a romániai diákok háromnegyede tudományos szempontból analfabéta, míg 56 százalékuk esetében kritikusnak nevezhetőek az olvasási készségek is. A tanulók gyenge felkészültségi szintjéről tesznek tanúbizonyságot az Oktatási Minisztérium által szervezett országos szintfelmérők – egységes dolgozatírás, érettségi – is, amelyeken az eredmények közötti óriási különbségek a szakemberek szerint azt is megkérdőjelezzik, hogy homogén módon kell-e egyáltalán alkalmazni a minősítési kritériumokat. Példaként azt hozzák fel, hogy a 2009/2010-es tanévben a diákok egynegyedének nem sikerült elérnie az átmenő jegyet a matematika országos szintfelmérőn, miközben előző évben az egységes dolgozatírásról a sikeresen vizsgázók aránya elérte a 87 százalékot. Ennél is relevánsabb

„Szomorúak az oktatás minőségére vonatkozó adatok is – a minőséget egyebek mellett a külföldi felmérésekkel illusztrálják. Ezek értelmében a romániai diákok háromnegyede tudományos szempontból analfabéta, míg 56 százalékuk esetében kritikusnak nevezhetőek az olvasási készségek is.”

szerintük az érettségi eredménye. Idén ugyanis hatalmas volt a visszaesés, hisz még a 35 százalékot sem érte el az átmenő jegyet megszerzők aránya. Minderre pedig – emlékeztetnek a szakemberek – a minisztérium válasza mindössze annyi volt, hogy ez a megszigorított óvintézkedéseknek tudható be, amelyeknek köszönhetően kevesebben tudtak csalni.

A szaktárca jelentéséből ugyanakkor arra is fény derül, hogy amit sikerült az elmúlt években elérni, azokért is kemény árat kellett fizetni. Hiszen miközben valamelyest bővült a gimnáziumot elvégzők köre, szinte teljesen megbukott a szakiskolai oktatás – ez utóbbi területen minden tíz beiratkozott diákból mindössze négy fejezte be tanulmányait.

Ezzel párhuzamosan pedig egyre alacsonyabb azoknak a diákoknak a száma, akik az érettségi után egyetemre, főiskolára jelentkeznek. A végzősöknek ugyanis kevesebb mint 60 százaléka választja a továbbtanulást. E tekintetben óriási

Megakadályozná az iskolaelhagyást

Az iskolaelhagyás megakadályozása érdekében indított programot több mint 2500 Kolozs és Fehér megyei diák bevonásával a Babeş-Bolyai Tudományegyetem klinikai pszichológia és pszichoterápia tanszéke. Hasonló program még nem volt Romániában, kezdeményezői szeretnék a jövőben országosra bővíteni azt. A projekt koordinátora, Daniel David tanszékvezető a program beindításakor arra a szomorú tényre emlékeztetett, hogy amíg a 2000/2001-es tanévben még alig 0,6 százalékos volt az oktatásból kilépők vagy be sem lépők aránya, addig a 2007/2008-as tanévben a tanulók 1,9 százaléka, azaz 436 404 három és tizenhét év közötti gyerek nem tanult. A tanszékvezető ugyanakkor arról is beszámolt, hogy mindkét megyéből hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkoznak a most induló, európai uniós finanszírozású program keretében, ugyanis körükben fordul elő a legnagyobb gyakorisággal, hogy nem kívánják folytatni tanulmányaikat, s még az általános iskolát sem járják ki.

A kolozsvári pszichológusok által kezdeményezett projekt célja az iskolaelhagyás megelőzése, illetve a folyamat távlati megfékezése. A programban részt vevő pszichológusok közvetlenül dolgoznak majd a gyerekekkel, illetve tanítóikkal, tanáraikkal, nevelőikkel, illetve a gyerekek szüleivel, mintegy partnerséget alakítva ki az iskola, a közösség, illetve a szülők között. Daniel David közlése szerint a projekt különlegessége az is, hogy komplex nevelési folyamatként nyilvánul meg, amelynek keretében a pszichológia több ágát – klinikai pszichológia, pszichológiai tanácsadás, valamint pszichoterápia – is alkalmazzák.

A hároméves lefutású program során ugyanakkor 25–30 gyermekekre szakosodott mentálhigiénés szakembert is kiképeznek, akik a későbbiekben szintén az iskolaelhagyás megakadályozásában tevékenykedhetnek.

A projektet egyébként 750 ezer euróval finanszírozza az Európai Szociális Alap az Ágazati Operatív Program humán erőforrás-kategóriája keretében.

„Miközben valamelyest bővült a gimnáziumot elvégzők köre, szinte teljesen megbukott a szakiskolai oktatás – ez utóbbi területen minden tíz beiratkozott diákból mindössze négy fejezte be tanulmányait.”

továbbá a különbség a nemek között: míg a fiúknak fele sem megy egyetemre, addig a lányok esetében alig egyharmadra rúg azok számaránya, akik lemondanak a továbbtanulásról. Azonban a dokumentum arra is rámutat, hogy a romániai egyetemek sem dicsekedhetnek elért eredményeikkel. Míg korábban növekedés volt tapasztalható, az elmúlt időszakban 65 százalékra esett vissza a diplomázók számaránya. Szintén csökken azoknak az aránya is, akik kitartanak a választott egyetem, főiskola mellett: egy romániai egyetemi hallgató átlagosan mindössze 1,3 tanévet jár ki.

Hol vannak a tanárok?

A felsoroltak értelmében nem csoda tehát, hogy a szakemberek felteszik a kérdést, hogy mi történik a tanárokkal. Miközben Németországban, Ausztriában, Belgiumban vagy Svédországban egyre nő az oktatói személyzet száma, Romániában a trend ennek éppen fordítottja. A 2009/2010-es tanévben 2,3 százalékkal kevesebb tanár lépett a pályára az előző évhez viszonyítva, s ebbe a visszaesésbe még nem is számolták bele a Daniel Funeriu oktatási miniszter rendeletével tavaly nyáron megszüntetett 15 ezer tanügyi állást. Azon a gondon túl pedig, hogy egyre több katedra marad üresen, az sem elhanyagolható kérdés, ki fogja tanítani a gyerekeket. Valamelyest pozitívum eközben, hogy a szakképzetlen oktatók is sorra lemorzsolódnak – a korábbi 4 százalék helyett a tavalyi tanévben számuk csak 3 százalékra rúgott az általános iskolai szinten, a szakiskolákból 8 százalékról 4 százalékra csökkent, miközben a gimnáziumi tanárok 99 százalékának megvan a szükséges képesítése. Azonban további gondot okoz az órák leosztása. A tanárok 12 százaléka csak részmunkaidőben dolgozik – ez az arány pedig kétszerese az Olaszországban vagy Portugáliában regisztrált adatnak, miközben Bulgáriában is 11 százalék a részmunkaidős tanárok aránya.

A diploma még mindig előnyt jelent

A dokumentum a továbbiakban arra is rámutat, hogy az iskolák gyenge szintje a gazdasági válsággal súlyosbítva kihat a munkaerő-piaci kereslet szintjére is. A foglalkoztatottsági ráta a felsőfokú végzettség körében ugyanis a tavalyi év végén drasztikusan visszaesett. Ilyen körülmények között a magiszteri képzést is hátuk mögött tudók alig 53 százaléka talált munkát az országban – ez az arány 2008-ban még 58 százalékos volt, míg 2004-ben 65 százalékon állt. Azonban még így is azoknak van nagyobb esélyük munkahelyet találni, akik egyetemet végeztek, hiszen a csupán érettségi oklevéllel rendelkezők esetében a foglalkoztatottsági ráta mindössze 22 százalékos.

BÁLINT ESZTER

A szülő, a gyermek, valamint a pedagógus közti kapcsolatról

Rohanó világunkban, amikor annyi minden az anyagi javak biztosításáról szól, nem is vesszük észre, hogy a szülő mennyire eltávolodik a gyerekeitől, illetve a gyerek iskolai életétől. Majdnem mindenki rohan a munkahelyére, onnan bevásárolni, majd haza, s előfordul, hogy naponta még öt percet sem szán a gyerekére, hogy esetleg megkérdezze tőle: egyáltalán mi történt ma az iskolában, megbántották-e, jól érzi-e magát abban a közösségben, amelyben nap mint nap nem kevés időt tölt. A hetek, hónapok, s a szülő nemcsak a gyerekeitől távolodik el, hanem távol marad az iskolai élettől, a gyerekeit oktató pedagógustól is.

Szülők híján barátok

A diák pedig sokszor hiába próbálja elmondani problémáit, a szülő nem tud odafigyelni rá, és ezek után vagy barátainak meséli el nehézségeit, vagy jobbik esetben nagyszüleihez, illetve tanítójához, tanárához fordul. Ebből a szempontból előnyösek az alternatív pedagógiai reformiskolák, ahol a szülő jobban odafigyel gyerekére és többet törődik vele, s a kapcsolata a pedagógussal is szorosabb a teljes iskolai év alatt. Az az iskola, amelyben én tanítok, állami iskola és mégis úgy érzem, hogy létezik élő kapcsolat a szülő, a gyerek és a pedagógus között. Több generációt „kiadtam már a kezem közül”, és bizony el kellett jő pár évnek telnie, hogy meglássam a munkám eredményét. Nekünk, tanítóknak sokkal könnyebb dolgunk van, mint tanár kollégáinknak, mivel mi ugyanazon gyerekek között vagyunk, jó tanáccsal, építő jellegű történetekkel tudjuk őket nevelni.

A gyerekek szüleivel telefonon vagy interneten tudunk kommunikálni, és sokan eljönnek az iskolába érdeklődni gyerekek tanulási és magaviseleti problémái felől. Szülőértekezleteken mindig megtelik az osztályterem, a különböző előadásokat pedig vasárnapra szoktuk időzíteni, mert ilyenkor az édesapák és a nagyszülők is szívesen eljönnek. S miért ne örüljenek gyerejük, unokájuk tehetségének, ügyességének. Én is boldog vagyok, ha látom a szülőket, nagyszülőket örömet.

Családlátogatás, bensőségeség

Családlátogatáskor szintén szeretettel fogadnak, ilyenkor bensőségesebben meg tudjuk beszélni a problémákat, kö-

kalitkába lettünk volna zárva. Úgy éreztem, mintha egy ködfátyol mögött titokzatos rejtett tanítást kapnánk. De jól tanítottak, és mindent elkövettek,

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

• **Rohanásban.** Nem csak a felnőtteknek, a gyerekeknek is egyre zsúfoltabbak a hétköznapjaik

zelebb kerül szülő-pedagógus egymáshoz. Nagyon jó kapcsolat alakulhat ki farsangi készülődéskor, amikor például kürtőskalács sütés közben együtt vagyunk. Év végén egész napos kirándulásokat szervezünk, amelyekre jönnek a szülők is, és ilyenkor jobban odafigyelnek gyerekeikre. Ha versenyekre megyünk más helységbe, a szülők is csatlakoznak hozzánk, és együtt izgulunk a szerepléskor, valamint a díjkiosztáson. Nagyon sok alkalom van, amikor együtt lehet a szülő, gyerek, pedagógus és minél gyakoribbak ezek az alkalmak, annál közelebb kerülünk egymáshoz. Ha jó a szülő-szülő közötti kapcsolat, akkor a gyerekek között is ilyen összhang uralkodik, a pedagógusnak pedig sokkal könnyebb dolga van.

Mit miért adunk vagy kapunk?

Sokszor eszembe jut tanító nénim, aki-re mindig szeretettel fogok emlékezni, vagy példaértékű tanáraimra, akikre tisztelettel gondolok. Abban a korban tanítottak és neveltek minket, amikor nekik, szüleinknek is nehéz volt. Mintha

hogy széppé és érdekessé tegyék gyerekkorunkat, amikor nem adatott meg nekünk annyi lehetőség, mint a mai gyerekeknek. Talán azért nem tudják a mai gyerekek értékelni mindazt, amit a szülő és az iskola biztosít, mert mindent elég könnyen megkapnak, és ez számukra természetes. Ezért kell a szülőnek és a pedagógusnak egyaránt odafigyelnie arra, hogy mit miért ad vagy kap. S ha ráébrednek gyerekeink, hogy valamiért jobban meg kell dolgozni, akkor nagyobb lesz az értéke is annak, amit elérték. „Tanuljunk egymástól, hogy minél jobban taníthassunk” – mondta Eötvös Lóránd. Az ember egy életen át tanul, mi a szülőktől, a szülők a pedagógustól, a gyerek pedig a szülőktől is és a pedagógustól is. Így együtt ebben az összhangban, ebben a ki tudja milyen irányba haladó korban kellene tisztességes, a világra nyitott emberkéket nevelnünk.

BACSADI IZABELLA
a szilágyperecseni Általános Iskola tanítónője

Odaítélték a 2010. évi Nobel-díjakat

Robert Geoffrey Edwardsé az orvostudományi Nobel-díj

Robert Geoffrey Edwards brit tudósnek ítelték oda az idei orvosi-élettani Nobel-díjat a szervezeten kívüli megtermékenyítés módszerének fejlesztéséért. Az illetékes bizottság indoklása szerint a brit kutató munkája vezetett el az első „lombikbébi” megszületéséhez.

Eredményei tették lehetővé a terméketlenség kezelését, amely orvosi állapot az emberiség jelentős részét, az összes pár több mint 10 százalékát érinti világszerte. Az első lombikbébi 1978-as megszületése óta az Edwards és a néhai Patrick Steptoe által kidolgozott technikáknak köszönhetően mintegy négy millió gyerek született világszerte.

Az egyházak, a kormányok és a média egyes képviselőinek ellenzése, valamint a tudományos életbeli kollégák szkepticizmusa dacára haladt előre tevékenységével a kutatópáros. 1968-ban módszereket dolgozott ki arra, miként lehet a testen kívül megtermékenyíteni a petesejtet. A Cambridge-i Egyetemen 1972-ben kezdtek el embriókat visszaültetni terméketlen anyák méhében.

Orosz származású tudósoké a fizikai Nobel

Andre Geim és Konstantin (Kostya) Novoselov Nagy-Britanniában dolgozó (Manchesteri Egyetem), orosz származású tudósoknak ítelték oda megosztva az idei fizikai Nobel-díjat.

Az illetékes bizottság indoklása szerint a két tudós a két-dimenziós grafénra (egyetlen atom vastagságú grafitréteg, kétdimenziós szén atomrács) vonatkozó kísérleteiért érdemelte ki az elismerést. Geim és Novoselov megmutatta, hogy a szén extrém vékony – csupán egyatomnyi – rétegben a kvantumfizika világából származó kivételes tulajdonságokkal bír. Mivel a grafén gyakorlatilag átlátszó és jó vezető, ezért alkalmas átlátszó érintőképernyők, fénypanelek és talán még napelemek gyártására is.

Az anyag különlegessége, hogy átlátszósága mellett mégis annyira tömör, hogy a legkisebb gázatom se képes áthatolni rajta. Az indoklás szerint a grafénnal végzett kísérletek új anyag kifejlesztéséhez vezethetnek, valamint innovatív elektronikai termékekhez.

„Molekulagyártók” kapták az idei kémiai Nobel-díjat

Richard F. Heck, a Delaware Egyetem professor emeritusa, Negisi Ei-icsi, a Purdue Egyetem kémia professzora és Szuzuki Akira, a Hokkaido Egyetem professor emeritusa kapta megosztva az idei kémiai Nobel-díjat a szerves molekulák szintézisében alkalmazott palládiumkatalizált keresztkapcsolások eljárásának kidolgozásáért. A tudósok új és hatékony módon kapcsolták egybe a szénatomokat, hogy a mindennapi életünket befolyásoló komplex molekulákat építhessenek. A szerves kémia a teremtés művészetévé vált a három tudós munkásságának köszönhetően. Kutatásaiknak az egész emberiség hasznélvezője, hiszen az eljárásnak köszönhetően új gyógyszerek, sokkal fejlettebb elektronikai eszközök és technológiai anyagok jelentek meg. A Nobel-díjbizottság a napjainkban létező legfejlettebb vegyészeti eljárások egyikét ismerte el.

Perui író kapta az irodalmi Nobel-díjat

Mario Vargas Llosa világhírű perui író kapta idén az irodalmi Nobel-díjat. Az indoklás szerint a 74 éves író a „hatalmi berendezkedések feltérképezéséért és az egyén ellenállását, lázadását, alulmaradását bemutató erőteljes ábrázolásmóddért” kapta az elismerést. Llosa eddig több mint harminc művet írt, közülük számos magyarul is olvasható. Peter Englund, a Nobel-díj-bizottság elnöke szerint Llosa a legjelentősebb latin-amerikai írók egyike. Legutóbb húsz éve, 1990-ben kapott latin-amerikai író irodalmi Nobel-díjat, akkor a mexikói Octavio Paz volt a nyertes. A perui író, akinek a nemzetközi elismertséget a magyarul *A város és a kutya* címmel megjelent regénye hozta meg az 1960-as években, 1995-ben megkapta a Cervantes-díjat, amely a legjelentősebb irodalmi elismerés a spanyol nyelven alkotók számára.

Liu Hsziao-po kapta az idei Nobel-békedíjat

Liu Hsziao-po (Liu Xiaobo) kínai másként gondolkodónak ítelték oda az idei béke-Nobel-díjat. A hivatalos indoklás szerint Liu az alapvető emberi jogok érvényesüléséért régóta folytatott, békés küzdelméért kapta meg az elismerést. A demokráciapárti aktivistát tavaly decemberben tizenegy év börtönre ítélték Kínában „államellenes felforgatás” vádjával. Liu bíráló esszéket írt és publikált a Kínai Kommunista Párttól, és 2008-ban ő volt a kezdeményezője a demokratikus reformokat – egyebek között az emberi jogokat szavatoló alkotmányt – követelő Charta 2008 kiáltványának, amelyet több százan, köztük vezető értelmiségiek írtak alá. A pekingi kommunista vezetés hírzárlatot rendelt el a téma kapcsán: Kínában leállt a BBC televízió élő közvetítése, amikor Oslóban bejelentették a béke-Nobel-díj kiűntetettjét.

Három tudós kapta megosztva a közgazdaságtudományi Nobel-díjat

Két amerikai tudós, Peter Diamond és Dale Mortensen, valamint a Cipruson született brit Christopher Pissarides kapta megosztva az idei közgazdaságtani Nobel-díjat. Az indoklás szerint a tudósok a piaci folyamatok megértéséhez járultak hozzá kutatásaikkal. Egyebek mellett azt vizsgálták, hogy miért lehet egyszerre magas munkanélküliség és sok betöltetlen állás, és hogy miként befolyásolja a szociálpolitika a munkanélküliséget.

„A piac működéséről alkotott klasszikus felfogás szerint az eladók és a vásárlók azonnal, ráfordítás nélkül egymásra találnak és rendelkeznek minden fontos információval. A valóságban viszont ez nem így történik” – áll az indoklásban. A díjazottak modellje, a Diamond-Mortensen-Pissarides-féle keresési modell (DMP-modell) hozzásegített annak megértéshez, hogy miként hat a politika – és benne a munkanélküli-ellátás rendszere – a munkanélküliségre, a betöltetlen állások számára és a fizetések nagyságára. A díjazott tudósok elméletét a munkaerőpiacon kívül számos már területen is alkalmazni lehet.

• Hivatalos •

A kormány tanügyi intézmények beruházására utalt ki pénzt

Az RMDSZ oktatáspolitikájának egyik fontos célkitűzése az anyanyelvű tanintézetek fejlesztése révén megvalósítható minőségjavítás. A Szövetség illetékes tisztviselőinek kezdeményezésére a 2010. évi 1033-as kormányhatározattal több magyar tananyelvű iskolának jutott pénz az országkasszából.

A *Hivatalos Közlöny* október 19-i számában megjelent 2010/1033-as kormányhatározat értelmében a Nevelés-, Ifjúsági, Sport- és Kutatásügyi Minisztérium költségvetéséből országos viszonylatban 959 iskolai egység és intézmény számára összesen 80 000 000 lejes beruházási alapot utaltak ki. Ebből az összegből megyénkben 25 iskolai egység részesült, összesen 1,455 millió lejes összegben.

Országszerte bizonyos iskolahálózati beruházások miatt jelentős tartozások halmozódtak fel a kivitelezőkkel szemben. Ennek következtében félbeszakadtak a munkálatok, vagy épp peres úton próbálták meg behajtani követeléseiket a kivitelezők. Több megyében is előfordultak ilyen esetek, ezért megszületett az a kormánydöntés, melynek értelmében költségvetési pénzalapokat utaltak ki.

A Nevelés-, Ifjúsági, Sport- és Kutatásügyi Minisztérium költségvetéséből jutott pénzhez 25 Hargita megyei iskola (ilyenek például: a Korondi Iskolacsoport, a madéfalvi Zöld Péter Általános Iskola, a kászonaltízi Dr. Lukács Mihály Általános Iskola, a gyergyóditrói Csibi Andor Általános Iskola, a gyergyószárhegyi Bethlen Gábor Általános Iskola, az oroszhegyi Petőfi Sándor Általános Iskola, a homoródszentpáli László Gyula Általános Iskola, a fenyédi általános iskola, a kányádi Általános Iskola, a

székelyudvarhelyi Kós Károly Iskolaközpont, a máréfalvi Nyirő József Általános Iskola, a zetelaki Elméleti Líceum, a bögözi Általános Iskola, a tekerőpataki Tarisznyás Márton Általános Iskola, a csíkkarcfalvi Mártonfi György Általános Iskola, a gyergyócsomafalvi Köllő Miklós Általános Iskola, a csíkszentsimoni Endes József Általános Iskola, a csatószegei négy osztálytermes iskola, a csíkszépvízi Nyirő József Általános Iskola, a csíkmindszenti Nagy István Általános Iskola, a gyergyószentmiklósi Fogarassy Mihály Általános Iskola, a balánbányai Havasi Gyopár Óvoda, a maroshévízi Voinicelul Napközi Otthon, a gyergyótölgyesi 4-es számú Általános Iskola, a csíkrákosi Cserei Mihály Általános Iskola és a gyergyóalfalvi Sövény Elek Általános Iskola), két Kolozs megyei magyar tanintézmény (a kalotaszentkirályi Ady Endre Általános Iskola, valamint a tordai Jósika Miklós Elméleti Líceum), több bihar megyei iskola (pl. a bihari Gáspár András iskola, a hegyközszenyimrei iskola vagy a nagyváradi Szent László Római Katolikus Líceum stb.), Beszterce-Naszód megyei iskolák (pl. a vicei Dsida Jenő iskola vagy a mátéi Általános Iskola), Kovászna megyei iskolák és sok más magyar tanügyi intézmény.

A kiutalt pénzeszegek nagy része a tartozások lerovására fordítandók az eddigi munkálatok kivitelezőikkel szemben, de esetenként a munkálatok folytatására is jutott alap. A 80 000 000 lej beruházási pénzalap kiutalása kapcsán kiújult a feszültség a kormánykoalíció pártjai és a parlamenti ellenzéki pártok között. Utóbbiak képviselői azzal vádolták a kormányt, hogy a pénzalap elosztása részrehajló, méltánytalan és megalapozatlan volt, ezért egyes települések, megyék hátrányos helyzetbe kerültek.

• Pályáz(z)atok •

Kiemelkedő tehetséget mutató, szociálisan hátrányos helyzetű, közoktatásban tanulók támogatása

Az Oktatásért Közalapítvány pályázatot hirdet *Ady Endre Ösztöndíj Pályázat* címen a határon túli magyar nemzeti-ségű kiemelkedő tehetséget mutató, szociálisan hátrányos helyzetű közoktatásban tanulók támogatása céljából.

A pályázat célja

Jelen pályázat célja, hogy pénzügyi segítséget nyújtson a határon túli magyar nyelvű oktatásban részt vevő, magyar nemzetiségű, kiemelkedő tehetséget mutató 7–12. évfolyamon (középiskolában vagy alapfokú iskolában) tanuló, szociálisan hátrányos helyzetű diákok számára annak érdekében, hogy a támogatás révén zavartalanabban tudják folytatni tanulmányaikat.

Rendelkezésre álló pénzügyi keret

Jelen pályázat meghirdetésekor a tervezett pályázati keret 30 000 000, -Ft, azaz harmincmillió forint.

A pályázók köre

A pályázatot a határon túli magyar nyelvű oktatásban részt vevő, magyar nemzetiségű, 7–12. évfolyamon (középiskolában vagy alapfokú iskolában) tanuló, kiemelkedő tehetséget mutató és szociálisan hátrányos helyzetű diák mint magánszemély adhatja be, ösztöndíj-támogatás céljából.

A támogatás mértéke

A pályázaton elnyerhető ösztöndíj-támogatás 10 000,- Ft –nak megfelelő valuta/ fő / hónap a 2010/2011 tanév folyamán összesen 10 hónapon keresztül.

A pályázat benyújtásának (postára adásának) határideje: 2010. november 20.

Részletek: www.oktatasert.hu

www.oktatasert.hu

• Pályáz(z)atok •

U4energy iskolai verseny

Pályáztató: European Schoolnet

Határidő: 2011. május 16.

A 'U4energy' (www.U4energy.eu) egy olyan összeurópai, iskoláknak szóló verseny, mely a tanárokat és diákokat szeretné bevonni Európa éghajlatváltozással kapcsolatos ambiciózus terveinek megvalósításába. A 'U4energy' az Európai Bizottság kezdeményezésére jött létre, melyet az Intelligens Energia-Európa program (Intelligent Energy Europe Programme) támogat.

A projekt 3 kategóriája a következő:

- A kategória: *Energiahatékonysági intézkedések az iskolában*

Részvevők: iskolai közösségek (tanárok, diákok és iskolai vezetés) és helyi hatóságok

- B kategória: *Legjobb pedagógiai tevékenységek, melyek az energiahatékonyságra hívják fel a figyelmet*

Részvevők: tanárok

- C kategória: *A legjobb figyelemfelkeltő kampány az energiatakarékosságról*

Részvevők: diákok tanári segítséggel, irányítással

A feladatok hatékonysága érdekében mindenképp azt javasoljuk, hogy az egész iskolát, sőt a szélesebb helyi közösséget is mobilizáljuk (hatóságok, család stb.).

A résztvevőknek regisztrálniuk kell a versenyre, melynek során e-jelvényt, kártyát, energiatakarékossági eszközöket, U4energy kérdőívet tartalmazó digitális csomagot kapnak, mely a U4energy honlapon elérhető

témák megfelelő felhasználásáról is tájékoztatást nyújt.

RÉSZTVEVŐ ORSZÁGOK:

- 27 EU tagország: Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Luxembourg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Anglia

- Horvátország

- Norvégia

- Izland

- Liechtenstein

BENYÚJTÁS:

A pályázatokat a www.U4energy.eu honlapra kell feltölteniük a tanároknak az iskola nevében 2011. május 16. éjfélig.

Egy iskola minden kategóriában indulhat.

A LEADOTT DOKUMENTUMOK MÉRETE:

A leadott dokumentumoknak az alábbi követelményeknek kell megfelelniük:

Kép fájlok: max. 2.5 MB/fájl

Dokumentum fájlok: max. 2.5 MB:

Videó fájlok: max. 25 MB, ablakméret 640 x 480 pixel vagy 320 x 240 pixel

A U4energy nem vállal felelősséget az elveszett, megsérült, vagy a nem megfelelő méretű fájlokért.

www.U4energy.eu

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám

Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.

Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca

Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa

Felelős kiadó: Lakatos András

Telefón: 0040-264-44-14-01

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489

Cluj-Napoca, Jud. Cluj

A kiadvány megjelenését a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

1.

Október 23.

*Párbeszéd a zsarnokságról –
Forró Gyöngyvér és Kiss
Judit írása*

6.

Portré

*„A muzsikával való
ismerkedésnek
minél zsegebb korban kell
elkezdődnie” –
Zay Éva beszélgetése Gáspár
Attila zilahi zenetanárral*

11.

Láthatár

*Békakirályság, avagy
álmokkal mért hazugságok –
Molnár Judit írása*

14.

Térkép

*A kolozsvári magyar végzős
diákok pályaválasztása –
Keresztesi Polixéna
iskolapszichológus
írása*

18.

Diákszemmel

*„Ez teljesen más óra,
nem is lehet tanulásként
felfogni” – a székelyudvarhelyi
Tamási Áron Elméleti
Líceum nyolcadik osztályos
diákjainak véleménye*

19.

Óvoda

*Szeretessük meg a
természetet az óvodában –
Bege Rozáliának, a gyergyó-
alfalusi 2. számú óvoda
óvónőjének írása*

22.

Tanárszemmel

*A szülő, a gyermek, valamint a
pedagógus közti kapcsolatról –
Bacsadi Izabellának, a
szilágyperecseni Általános
Iskola tanítónőjének írása*

24.

Hivatalos

3.

Október 23.

*Az igazi történelemóra –
Benkő Levente írása*

10.

Láthatár

*„Sokkoló” jogszabály –
Bálint Eszter írása*

16.

Tanterem

*„Az lenne a legfontosabb,
hogy több órában tudjunk
tanítani” – Boros Miklós
beszélgetése Soós Ilona
kolozsvári tornatanárral*

8.

Diákszemmel

*„Ezt a pluszt máshol nem
kaphatnánk meg” – művészeti
oktatás Sepsiszentgyörgyön –
a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor
Művészeti Líceum 11. osztályos
diákjainak véleménye*

12.

Fotóriport

*Új épületben az egyetlen Szeben
megyei önálló magyar iskola –
Sütő Zsolt képriportja*

20.

Láthatár

*Drámai helyzetben a romániai oktatás –
Bálint Eszter írása*